

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	2
Metallien jalostus	10
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	16

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	23
Puutuoteteollisuus	30

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	36
Elintarviketeollisuus	42
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	48

Rakentaminen	53
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	56
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	60
Kuljetus ja varastointi	63
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	66
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	70

Birgitta Berg-Andersson, teollisuus

Hannu Kaseva, rakentaminen

Ville Kaitila, palvelut

Julkistamispäivä: 31.12.2015

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2015/2

Toimialakatsaus perustuu Suhdanne-vuosikirjassa julkaistuihin toimialaennusteisiin. Toimialakohtaiset ennustenumerot löytyvät Suhdanteen taulukoista, mutta toimialoja ei tarkemmin käsitellä vuosikirjassa. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, TEVANAKE-teollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

ETLA arvioi syyskuussa julkaistussa ennusteessaan, että teollisuuden tuotos supistuu vielä tänä vuonna runsaan prosentin, mutta kääntyy noin 1.5 prosentin kasvuun vuonna 2016. Teollisuustuotannon volyymi-indeksissä alkaa näkyä pieniä elpymisen merkkejä.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden uudet vientitilaukset ovat edelleen laskussa. Viennin odotetaan kuitenkin kääntyvän kasvuun vuonna 2016. Metallien jalostuksen vienti kasvaa tasaista tahtia. Suomen teräksen tuotanto kehittyy huomattavasti suotuisammin kuin EU:ssa keskimäärin. Kone- ja metallituoteteollisuuden investointiaste on selvässä nousussa. Koneiden ja laitteiden valmistuksessa on näkyvissä elpymisen merkkejä, mutta tammi-lokakuussa tuotanto jäi vielä vuodentakaista pienemmäksi. Vuosina 2016-2017 laivateollisuuden vienti kasvaa moottoriajoneuvojen vientiä nopeammin.

Paperiteollisuudessa (ml. sellu- ja kartonkiteollisuus) kapasiteettia on edelleen jonkin verran liikaa. Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä vähenee ja myös yksikkötyökustannukset ovat laskussa. Puutuoteteollisuuden tuotanto on kääntymässä nousuun. Kemianteollisuuden tuotanto ja vienti supistuu vuonna 2015 Porvoon öljynjalostamon noin kaksi kuukautta kestäneen huoltoseisokin takia. Vienti ja tuotanto kasvaa vastaavasti vuonna 2016. Elintarviketeollisuuden viennistä tammi-elokuussa vajaa 9 prosenttia meni Venäjälle elintarvikkeiden tuontikiellon seurauksena. Aiemmin vajaa kolmannes alan viennistä meni Venäjälle. Toimialan investointiaste nousee selvästi vuonna 2016, mutta alenee seuraavana vuonna. TEVANAKE-teollisuudessa on edelleen liikaa kapasiteettia. Työpanos vähenee ennustevuosina ja yksikkötyökustannukset alenevat.

Yleisen suhdannetilanteen paraneminen, teollisuusyritysten investointien käynnistyminen sekä hallituksen päättämät väylien peruskorjaushankkeet vauhdittavat koko rakennustuotannon noin 2.5 prosentin kasvuun vuosina 2016 ja 2017. Rakennusyritysten kannattavuus paranee hitaasti lähivuosina.

Yksityisten palvelutoimialojen tuotos kasvaa prosentin vuonna 2016 ja 2 prosenttia vuonna 2017. Kaupan myynnin määrän kasvu jää ennustevuosina hyvin vaatimattomaksi. Alan työllisyys on pienentynyt. Matkailijoiden yöpymisten määrä on hienoisessa kasvussa, vaikka venäläismatkailijoiden määrä on laskenut merkittävästi. Ravitsemistoiminnan liikevaihdon nousu näyttää jatkuvan. Liikennepalvelujen arvonlisäyksen määrä nousee puolisen prosenttia vuonna 2016, kun vienti ja tehdasteollisuuden tuotanto lähtee kasvuun. Rahoitus- ja vakuutusallalla työn tuottavuus kasvaa edelleen ja kannattavuus pysyy suhteellisen vakana. Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan tuotanto ja kannattavuus on nousussa.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ VÄHENEE EDELLEEN

Toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus koko tavara- ja palvelusarvon arvosta oli kulu- van vuoden tammi- syyskuussa 7 prosenttia ja tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus oli 5 prosenttia.

Teknol- ogiateollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti keskimäärin 42 300 työntekijää Suomessa vuonna 2014, mikä oli 2 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Syyskuun lopussa 2015 alan yrityksissä kotimaassa oli noin 41 000 työntekijää, joten tammi-syyskuussa henkilöstö väheni vajaat 3 prosenttia viimevuotisesta. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden työpaikoista alle 10 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisissa tytäryrityksissä henkilöstön määrä oli 114 000 vuonna 2014, mikä oli 9 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Ulkomaisesta henkilöstöstä yli 80 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

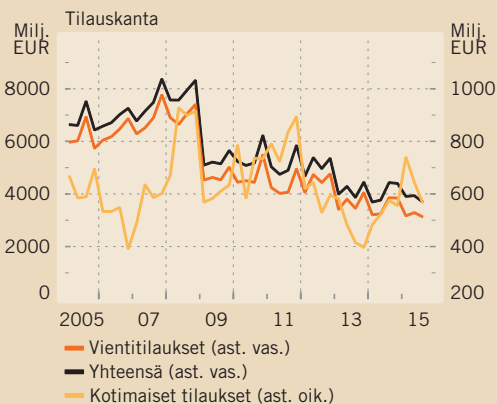
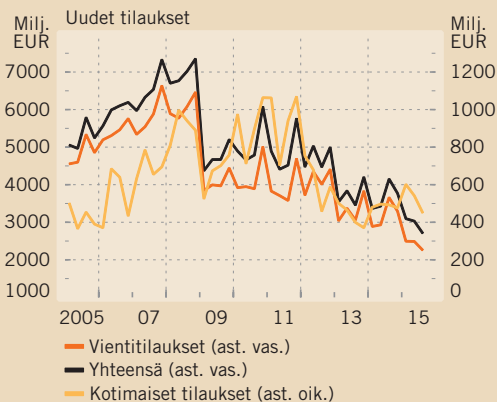
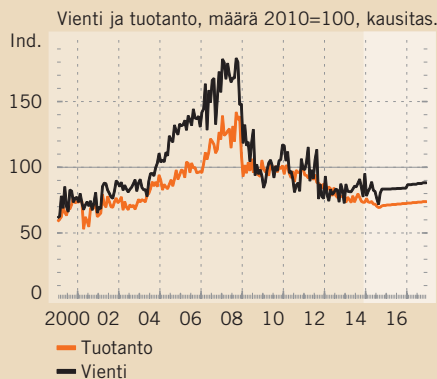
Hintojen muutos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/adI07

Vienti, tuotanto ja tilaukset



Lähteet: Teknol- ogiateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S15.2/adI02

ELEKTRONIIKKATUOTTEIDEN VIENTI KIINAAN JA VENÄJÄLLE ON VÄHENTYNYT HUOMATTAVASTI

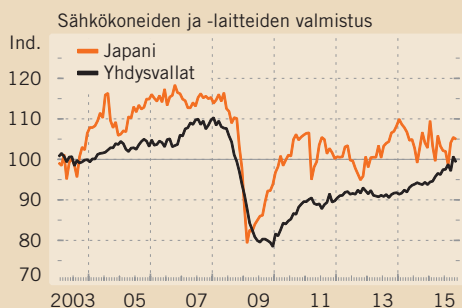
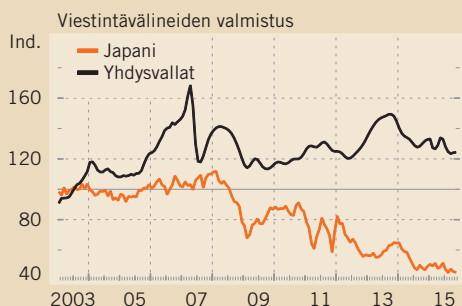
Tietokoneiden ja elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa 41.3 prosenttia. Ryhmän vienti väheni arvoltaan 6 prosenttia viimevuotisesta. Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat nyt elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin alatoimiala. Niiden osuus koko tavaraviennistä oli tammi-syyskuussa 1.8 prosenttia ja koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta vajaat 15 prosenttia. Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden viennin arvo nousi 7 prosenttia vuodentakaisesta.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus koko tavaraviennistä oli enää prosentti ja sähkö- ja

elektroniikkateollisuuden viennin arvosta 8 prosenttia. Viestintälaitteiden viennin arvo supistui 23 prosenttia edellisvuoden tammi-syyskuusta. Kaksi viestintälaitteiden suurinta tavararyhmää ovat sähkölaitteet langallista puhelua tai langallista sähkötystä varten sekä sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat.

Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli runsaat 7 prosenttia. Niiden vienti nousi arvoltaan prosenttiin. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli runsaat 5 prosenttia, ja niiden vienti laski arvoltaan 3 prosenttia. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli runsaat 4 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo jäi peräti 20 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

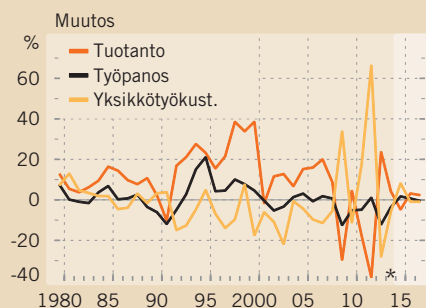
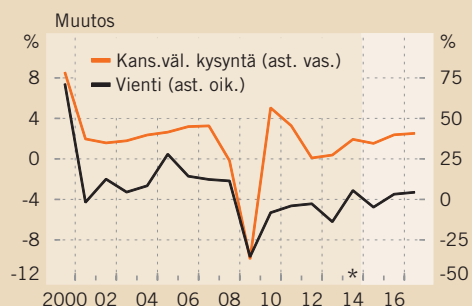
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/adI08

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S15.2/adI01

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan vähenivät tammi-syyskuussa 7 prosenttia vuodentakaisesta. Euroopan osuus oli 52 prosenttia. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) supistui niinikään 7 prosenttia, ja sen osuus oli 25 prosent-

tia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan vähenivät arvoltaan 3 prosenttia edellisvuodesta ja alueen osuus oli 14 prosenttia. Vienti Lähi- ja Keski-itään supistui arvoltaan 7 prosenttia, alueen osuus oli 3 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

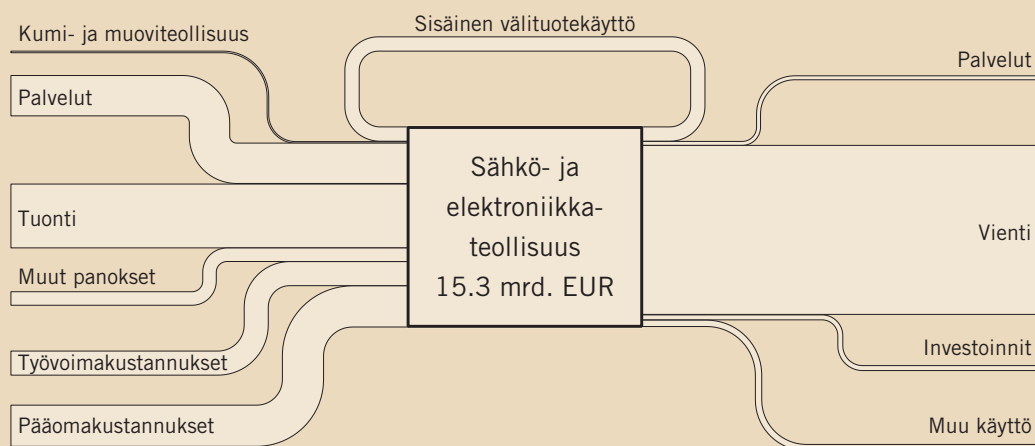
			% -muutos				Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010-14	2015-19 ^E
Vienti	-2.7	-13.8	5.5	-5	3	4	-4.9	2
Vientihinta	-1.7	1.3	0.1	3	1	1	-1.4	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-38.3	23.7	4.3	-4.8	3.2	2.3	-4.7	1.2
- Työpanos	1.1	-12.2	-3.6	1.7	0.7	-0.5	-4.9	0.1
- Työn tuottavuus	-39.0	40.9	8.2	-6.4	2.5	2.8	1.4	1.2
- Pääomavaltuistuminen	-1.7	3.8	-0.6	-2.8	-1.8	-1.0	1.9	-1.4
- Kokonaistuottavuus	-37.9	35.7	8.9	-3.8	4.4	3.9	-0.8	2.6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



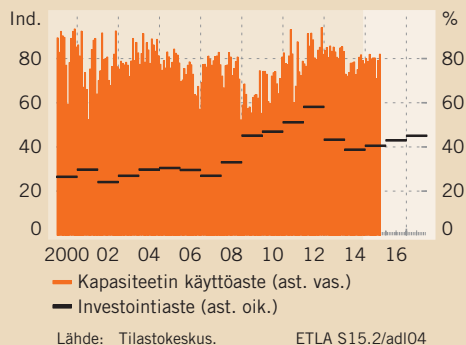
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13h

Viennin kärkeimaita olivat tammi-syyskuussa Yhdysvallat, Kiina, Venäjä, Saksa, Ruotsi, Alankomaat, Ranska, Japani, Puola ja Intia. Vienti Kii-

naan supistui arvoltaan 23 prosenttia ja vienti Venäjälle väheni 29 prosenttia viimevuotisesta. Toimitukset Ruotsiin olivat arvoltaan 17 prosentin kasvussa.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



SÄHKÖLAITTEIDEN VIENTI YHDYSVALTOIHIN JA ITALIAAN ON VAHVASSA KASVUSSA

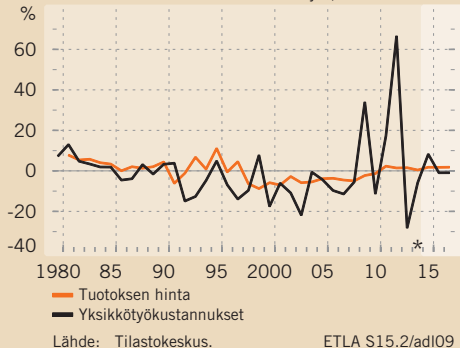
Sähkölaitteiden osuus koko Suomen tavaravien- nistä oli kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa 7 prosenttia ja sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vien- nin arvosta 58.7 prosenttia. Sähkölaitteiden vienti kasvoi arvoltaan prosentin vuodentakaisesta.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa va- jaat 42 prosenttia. Ryhmän vienti jäi edellisvuo- den lukemiin. Sähköjohtojen ja kytkentälaittei-

Kannattavuus



Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos



Osakekurssit, 2007/1 = 100, tuottoindeksit



Teknologia



den osuus oli vajaat 8 prosenttia ja niiden vienti kasvoi arvoltaan 2 prosenttia. Sähkölampujen ja -valaisimien viennin arvo nousi 4 prosenttia, niiden osuus oli runsaat 3 prosenttia.

Suurin markkina-alue oli myös sähkölaitteiden osalta Eurooppa, ja sen vientiosuus oli 56 prosenttia. Toimitusten arvo kuitenkin väheni 4 prosenttia edellisvuodesta. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) supistui 23 prosenttia, ja sen osuus oli 19 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan nousi arvoltaan 53 prosenttia edellisvuotisesta, ja osuus oli vajaat 11 prosenttia. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään olivat kovassa nousussa, ja alueen osuus oli runsaat 6 prosenttia.

Sähkölaitteiden kymmenen tärkeintä vientimaa- ta olivat tammi-syyskuussa Saksa, Yhdysvallat, Ruotsi, Kiina, Venäjä, Viro, Italia, Norja, Etelä-Korea ja Iso-Britannia. Vienti Yhdysvaltoihin ja Italiaan oli hyvin voimakkaassa nousussa.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN UUSIEN VIENTITILAUSTEN ARVO ON VÄHENTYNYT TUNTUVASTI

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden viennin määrä (toimiala C26) jäi tammi-syyskuussa vajaat 10 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Toimialan viennin arvioidaan siksi supistuvan noin 11 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna alan vienti kääntyy vajaan 5 prosentin kasvuun. Laskelmiemme mukaan viestintälaitteiden vientimäärä (toimiala C263) vähenee tänä vuonna noin 25 prosenttia. Viennin arvioidaan ensi vuonna kääntyvän 5 prosentin kasvuun. Sähkölaitteiden vientimäärät (toimiala C27) ovat viime kuukausina jääneet edellisvuotista pienemmiksi. Vienti jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta ensi vuonna alan vienti kasvaa 2 prosentin tahtia. Arvioimme syyskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä supistuu noin 5 prosenttia tänä vuonna, mutta kääntyy ensi vuonna 3 prosentin kasvuun.

Teknologiaollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden

Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ad11

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konntorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	16.3
bruttokansantuotteesta	3.3
tavaraviennistä	12.0

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	12 732.0	57 600
ABB Oy	2 080.9	5 340
PKC Group Oyj	829.2	19 600
Salcomp Oy	574.0	14 000
Vacon Oyj	409.4	1 610

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-syyskuu 2015, %

Yhdysvallat	11.1	Eurooppa	54.3
Saksa	9.0	- EU28	41.6
Kiina	7.5	- Euroalue	27.0
Venäjä	6.5	- EFTA	4.0
Ruotsi	5.5	Pohjois-Amerikka	12.1
Alankomaat	3.5	Etelä-Amerikka	2.8
Ranska	3.1	Väli-Amerikka	1.7
Viro	3.0	Lähi- ja Keski-itä	5.0
Italia	2.7	Kauko-itä	21.1
Iso-Britannia	2.7	Afrikka	2.2

uusien vientitilausten arvo jäi heinä-syyskuussa peräti 38 prosenttia vuodentakaisesta pienemmäksi. Niiden arvo väheni 9 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kertyneen tilauskannan arvo oli 19 prosenttia edellisvuotista pienempi. Uudet tilaukset kotimaahan vähenivät 9 prosenttia edellisvuodesta.

Tullin tilastojen mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo oli kuluvaan vuoteen tam-

mi-syyskuussa 2 prosenttia edellisvuotista pienempi. Viennin määrä väheni ETLAn laskelmien mukaan runsaat 5 prosenttia vuodentakaisesta.

Tuotannon määrä väheni teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan tammi-syyskuussa 5.2 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos supistuu 5 prosenttia tänä vuonna, mutta kääntyy ensi vuonna 3 prosentin kasvuun.

Metallien jalostus

TERÄKSEN TUOTANTO VÄHENI TAMMI-LOKAKUUSSA KAIKISSA MAANOSISSA PAITSI OCEANIASSA

Koko maailman teräksen tuotanto kasvoi 1.2 prosenttia vuonna 2014 Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan. Kiinan osuus tuotannosta oli tasan puolet.

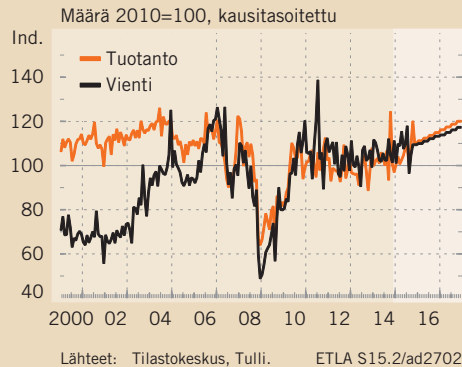
Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Japani, Intia, Yhdysvallat, Venäjä, Etelä-Korea, Saksa, Brasilia, Turkki, Ukraina, Italia ja Taiwan. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-lokakuussa 86.9 prosenttia. Puolet koko maailman teräksestä valmistettiin Kiinassa. Aasian osuus koko maailman tuotannosta oli 68.3 prosenttia.

EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-lokakuussa 10.5 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja, Iso-Britannia ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2014 Suomi oli edelleen sijalla 33.

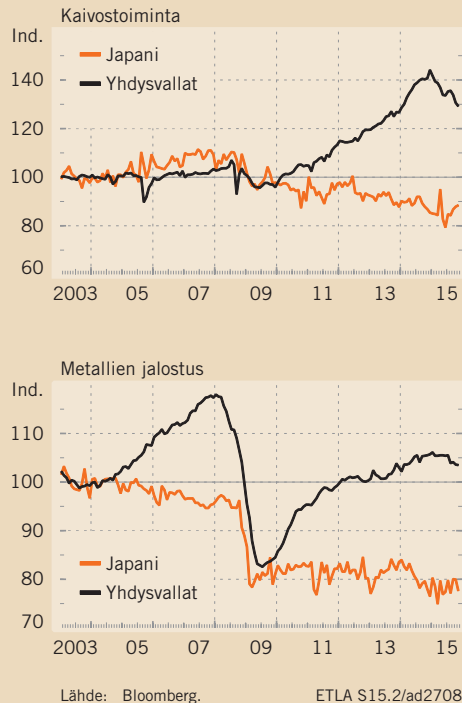
Hintojen muutos



Vienti ja tuotanto



Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräksen tuotanto supistui kuluvan vuoden tammi-lokakuussa 2.5 prosenttia. Kiinan tuotanto supistui 2.2 ja koko Aasian 2.1 prosenttia. Japanissa teräksen tuotanto väheni 5.1 prosenttia ja Etelä-Ko-

reassa 3.6 prosenttia. Teräksen valmistus sen sijaan kasvoi Intiassa 3.3 prosenttia ja Pakistanissa 21 prosenttia vuodentakaisesta.

EU28-maiden tuotanto väheni tammi-lokakuussa 0.7 prosenttia ja muun Euroopan 5.5 prosenttia

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Vienti	-4.0	-0.8	3.3	3	2	4	9.2	3
Vientihinta	-6.6	-6.8	-1.1	2	4	4	1.3	4
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	7.4	18.2	9.6	1.9	2.6	3.5	14.7	3.1
- Työpanos	-7.4	-6.7	-2.9	-0.3	-1.2	-1.5	-3.1	-1.2
- Työn tuottavuus	16.1	26.7	12.8	2.3	3.9	5.0	18.7	4.4
- Pääomavalttaistuminen	3.1	1.6	0.5	-0.5	-0.1	0.1	0.9	0.0
- Kokonaistuottavuus	12.6	24.7	12.2	2.8	4.0	5.0	17.6	4.4

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Kemia
Muu metalliteoll.
Energia
Muut panokset
Tuonti
Palvelut
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Metallien
jalostus
9.0 mrd. EUR

TUOTOS

Metallituoteteollisuus
Kone- ja laitteoll.
Muu teollisuus
Vienti
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

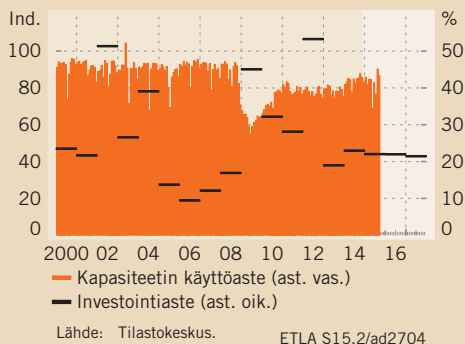
ETLA S15.2/a13f

viimevuotisesta. Teräksen valmistus väheni Ranskassa, Italiassa, Isossa-Britanniassa, Ruotsissa ja Itävallassa. Tuotanto oli kasvussa muun muassa Puolassa, Espanjassa, Slovakiassa, Belgiassa ja Alankomaissa. Saksassa tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin. Suomen teräksen tuotanto kehittyi tammi-lokakuussa huomattavasti suotuisammin kuin EU:ssa keskimäärin, kun valmistusmäärä kohosi 5.4 prosenttia vuodentakaisesta.

Pohjois-Amerikan tuotanto väheni 6.8 prosenttia ja Etelä-Amerikan 1.6 prosenttia. Venäjällä tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin, mutta Ukrainassa se väheni 18 prosenttia.

Koko maailman teräksen valmistuksen kapasiteetin käyttöaste oli lokakuussa 3.4 prosenttia matalampi kuin vuonna 2014 vastaavaan aikaan.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3.5
bruttokansantuotteesta	0.7
tavaraviennistä	11.8

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

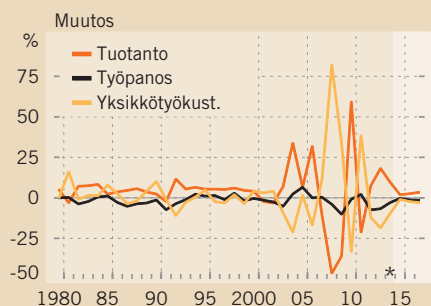
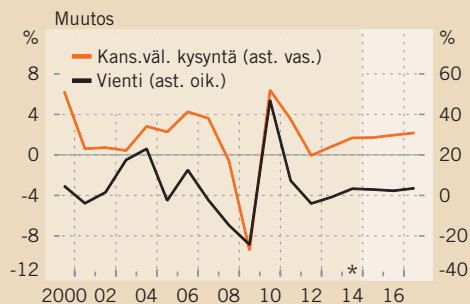
	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	6 844.0	12 500
Rautaruukki Oyj	2 360.0	8 800
Luvata Oy	1 571.0	6 420
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	768.0	254
Kuusakoski Group Oy	655.5	2 890

¹⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-syyskuu 2015, %

Alankomaat	26.0	Eurooppa	86.5
Saksa	18.9	- EU28	76.1
Ruotsi	10.4	- Euroalue	55.0
Sveitsi	5.4	- EFTA	7.7
Yhdysvallat	4.7	Pohjois-Amerikka	5.0
Iso-Britannia	3.8	Kauko-itä	6.9
Italia	3.2		
Puola	2.8		
Tanska	2.4		
Japani	2.3		

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S15.2/ad2701

KIINASSA TERÄKSEN KULUTUS VÄHENEE TUNTUVASTI VIELÄ VUONNA 2016

Rakentamiseen menee hieman yli puolet koko maailman teräksestä. Noin 15 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 13 prosenttia metallituotteisiin ja noin 12 prosenttia autoteollisuuteen. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden 2 prosenttia.

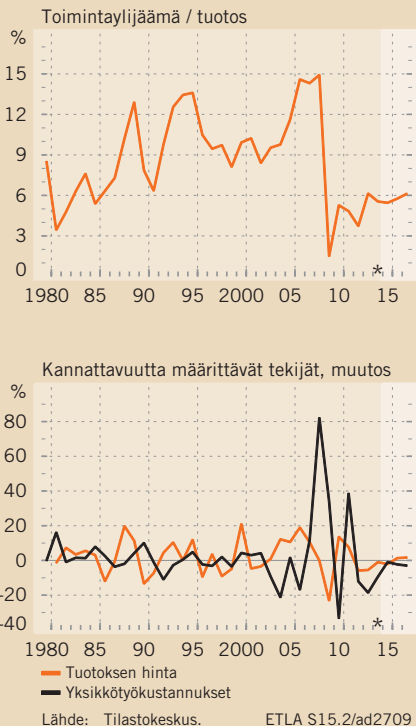
Teräksen kulutus lisääntyi vain 0.7 prosenttia vuonna 2014. Kiinassa kysyntä supistui ensimmäistä kertaa vuoden 1995 jälkeen, kun hallituksen pyrkimys palauttaa talouden tasapaino rajoitti investointiaktiiviteettia kiinteistömarkkinoilla. Kehittyneessä maailmassa teräksen kysyntä kasvoi viime vuonna 6.4 prosenttia Yhdysvaltojen ja

EU-maiden vauhdittamana. Kehittyvissä talouksissa (pl. Kiina) kulutus lisääntyi vain 2.6 prosenttia, koska teräksen kysynnän väheneminen jatkui Venäjän ja Brasilian markkinoilla.

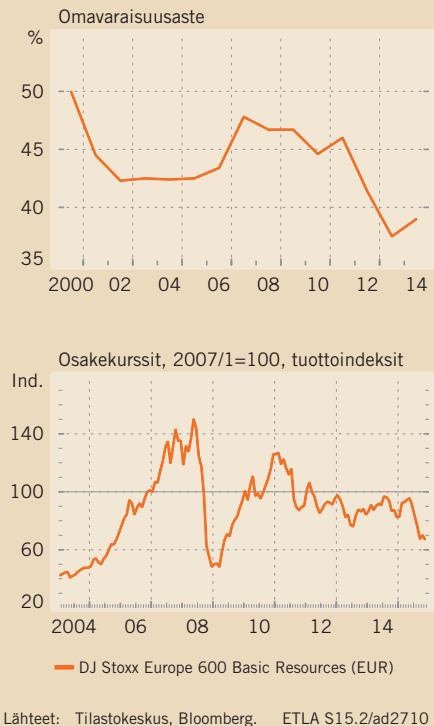
Kiinan osuus terästuotteiden kokonaiskulutuksesta laski viime vuonna 46.2 prosenttiin edellisvuoden 48.4 prosentista. EU28-maiden osuus nousi 9.6 prosenttiin.

Vuonna 2015 koko maailman teräksen kulutus jää vajaat 2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Kansainvälinen teräsjärjestö The World Steel Association arvioi kuluvaan vuoden lokakuussa, että koko maailman teräksen kulutus kasvaa 0.7 prosenttia vuonna 2016, mikä on selvästi aiemmin arvioitua vähemmän. Kiinassa kysyntä supistuu myös ensi vuonna hidastuneen talouskas-

Kannattavuus



Omavaraisuusaste ja osakekurssit



vun seurauksena. Investoinnit kasvavat edelleen hitaasti useimmissa maissa, mikä myötävaikuttaa heikkoon teräksen kysyntätilanteeseen. Pois lukien Kiina, maailman kulutus kasvaa ensi vuonna 2.9 prosenttia.

Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kääntyy 1.8 prosentin kasvuun vuonna 2016. EU-maiden elpyminen jatkuu matalan öljynhinnan, matalien korkojen ja heikon euron ansiosta. EU28-maiden teräksen kysyntä lisääntyy ensi vuonna 2.2 prosenttia. Saksassa kulutus kasvaa 2.3 prosenttia.

Yhdysvalloissa teräksen markkinatilanne on tänä vuonna ollut aikaisempaa epäsuotuisampi, kulutus on vähentynyt kolmisen prosenttia. Vuonna 2016 kysynnän arvioidaan kääntyvän 1.3 prosentin kasvuun.

Japanissa teräksen kulutus vähenee vuonna 2015 noin 5 prosenttia, koska kulutusvero on vaikuttanut epäsuotuisasti rakentamiseen ja autoteollisuuteen. Vuonna 2016 teräksen kysyntä kasvaa 3.1 prosenttia.

Kiinassa teräksen kysyntä supistuu tänä vuonna noin 3.5 prosenttia. Kulutus vähenee edelleen ensi vuonna 2 prosentin tahtia. Kehittyvien maiden teräksen kysyntä (pois lukien Kiina) kasvaa 3.8 prosenttia vuonna 2016. Intiassa ja Meksikossa kasvu on erityisen vahvaa. Intiassa teräksen kysyntä kasvaa vuonna 2016 peräti 7.6 prosenttia rakenteellisten uudistusten ansiosta.

Venäjällä teräksen kysyntä on vähentynyt tänä vuonna peräti 10 prosenttia vähäisten infrastruktuuri-investointien ja poliittisen tilanteen takia. Vielä vuonna 2016 kysyntä vähenee prosentin.

Keski- ja Etelä-Amerikassa kulutus kääntyy 2 prosentin kasvuun vuonna 2016. Brasiliassa investointiaktiiviteetti on vielä tänä vuonna pysynyt heikkona, ja ensi vuonna kysyntä kasvaa vain 0.5 prosenttia.

VIENTI ALANKOMAIHIN JA SVEITSIIN ON VAHVASSA NOUSUSSA

Suomessa metallien jalostuksen viennin arvo nousi tammi-syyskuussa 2015 noin 2 prosenttia edellisvuodesta. Euroopan osuus metallien jalostuksen viennistä oli 87 prosenttia, toimitukset alueelle olivat 4 prosentin nousussa viimevuotisesta. Toiseksi tärkein vientialue oli Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä), sen osuus oli vajaat 7 prosenttia. Vienti alueelle väheni arvoltaan 2 prosenttia. Pohjois-Amerikan vientiosuus oli 5 prosenttia, ja vienti maanosaan väheni arvoltaan 9 prosenttia.

Toimialan kymmenen tärkeimmän vientimaan osuus alan viennistä oli 80 prosenttia. Alankomaiden osuus oli 26 prosenttia, Saksan 19 prosenttia ja Ruotsin 10 prosenttia. Toimitukset Alankomaihin ja Sveitsiin olivat vahvassa kasvussa. Vienti lisääntyi myös Saksaan, Puolaan ja Japaniin. Vienti Ruotsiin, Yhdysvaltoihin, Isoon-Britanniaan, Italiaan ja Tanskaan oli laskussa. Vienti Venäjälle väheni arvoltaan 39 prosenttia viimevuotisesta.

TYÖNTEKIJÖIDEN MÄÄRÄ SUOMESSA ON SUPISTUNUT MYÖS TÄNÄ VUONNA

Teknolוגiateollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät vuonna 2014 noin 15 700 työntekijää Suomessa ja 20 000 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Henkilöstön määrä ulkomailla väheni noin 16 prosenttia ja kotimaassa noin 3 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvan vuoden syyskuun lopussa työntekijöitä oli toimialan yrityksissä kotimaassa noin 15 100, mikä oli vajaat 4 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Metallien jalostuksen työpaikoista noin 30 prosenttia voidaan luokitella ali-hankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 60 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa sekä Pohjois-Amerikassa.

TOIMIALAN TUOTANTO SUOMESSA JÄI TAMMI-LOKA-KUUSSA EDELLISVUOTISTA PIENEMMÄKSI

Suomessa metallien jalostuksen viennin määrä kääntyi jo viime vuonna runsaan 3 prosentin kas-

vuun. Viennin arvioidaan kasvavan samaa tahtia myös tänä vuonna. Toimialan viennin määrä lisääntyi tammi-syyskuussa 1.5 prosenttia viimevuotisesta. Metallien jalostuksen vientihinnat laskevat tammi-lokakuussa keskimäärin 0.3 prosenttia viimevuotisesta. Ensi vuonna toimialan viennin arvioidaan lisääntyvän runsaat 2 prosenttia.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan Suomen metallien jalostuksen tuotanto jäi kuluvan vuoden tammi-lokakuussa 1.9 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. ETLA arvioi, että toimialan tuotos kasvaa vajaat 2 prosenttia tänä vuonna ja vajaat 3 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus (sis. koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus)

Teknologiateollisuus ry:n mukaan kone- ja metallituoteteollisuus työllisti vuonna 2014 keskimäärin 122 300 henkilöä, mikä oli 3.5 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Syyskuun lopulla vuonna 2015 henkilöstön määrä oli 121 000. Talouskriisiä edeltävänä vuonna 2008 ala työllisti Suomessa 150 100 henkilöä.

Kone- ja metallituoteteollisuuden uusien vientitilausten arvo nousi heinä-syyskuussa 6 prosenttia vuodentakaisesta, mutta laski 17 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Toisella neljänneksellä saatujen uusien laivatilausten ansiosta kone- ja

metallituoteteollisuuden vientitilaukset olivat syyskuun lopulla 31 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin.

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden vienti Venäjälle on puolittunut

Koneiden ja laitteiden vienti supistui vuonna 2014 kolmatta vuotta peräkkäin, mutta vientimäärän arvioidaan kääntyvän vajaan prosentin kasvuun tänä vuonna. Vuonna 2016 alan viennin odotetaan jo kasvavan vajaat 3 prosenttia.

Vienti ja tuotanto

Kone- ja laitteollisuus, 2010=100, kausitas.



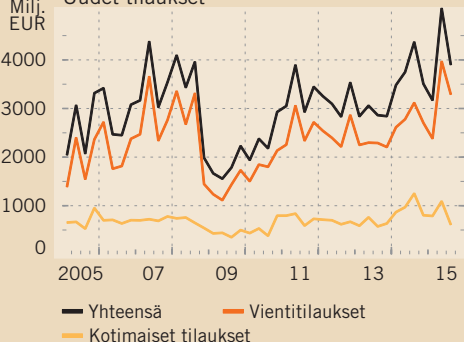
Metallituoteteollisuus, 2010=100, kausitas.



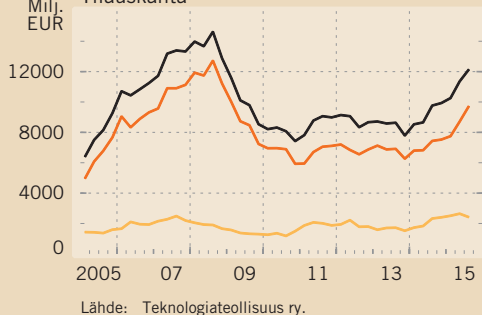
ETLA S15.2/ad28klm01

Tilaukset

Uudet tilaukset



Tilaukset



ETLA S15.2/ad28klm02

Arvoltaan koneiden ja laitteiden vienti lisääntyi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 2 prosenttia edellisvuodesta. Toimitukset kasvoivat Pohjois-Amerikkaan, Etelä-Amerikkaan, Aasiaan ja Pohjois-Afrikkaan.

Alan vienti Eurooppaan väheni sen sijaan 2 prosenttia. Maanosan osuus koko toimialan viennistä oli 56 prosenttia. Vienti EU-maihin kuitenkin nousi 5 prosenttia. EU-maiden osuus oli 40 prosenttia. Euroalueen osuus alan viennistä oli 24 prosenttia, ja vienti sinne lisääntyi 3 prosenttia vuodentakaisesta. Vienti EFTA-alueelle väheni arvoltaan 2 prosenttia ja vienti muuhun Eurooppaan supistui 17 prosenttia, kun vienti Venäjälle väheni arvoltaan 29 prosenttia.

Aasiaan vietyjen tavaroiden arvo oli prosentin vuodentakaisesta suurempi, ja sen osuus alan viennis-

tä oli 19 prosenttia, kun vienti Indonesiaan kasvoi erittäin voimakkaasti. Vienti Pohjois-Amerikkaan nousi arvoltaan 26 prosenttia (sen osuus oli vajaat 10 prosenttia). Etelä-Amerikan osuus viennistä oli runsaat 6 prosenttia, kun viennin arvo oli 35 prosenttia edellisvuodesta suurempi, voimakkaasti lisääntyneen Brasilian viennin ansiosta.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 18 prosenttia kuluvan vuoden tammi-syyskuussa. Viennin arvo nousi 6 prosenttia vuodentakaisesta. Toimitukset Yhdysvaltoihin, Alankomaihin, Australiaan, Ruotsiin, Meksikoon ja Isoon-Britanniaan olivat vahvassa kasvussa. Vienti Venäjälle puolittui vuodentakaiseen verrattuna.

Nosto- ja siirtolaitteiden osuus toimialan viennistä oli 12 prosenttia, vientitoimitusten arvo vähe-

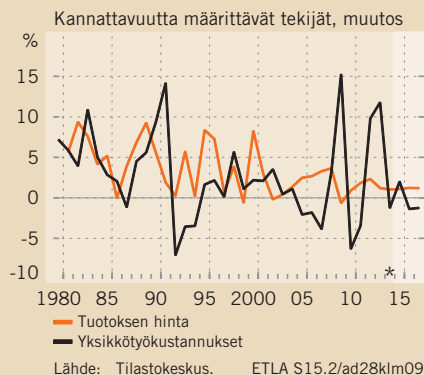
Hintojen muutos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ad28klm07

Kannattavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ad28klm09

ni 7 prosenttia vuodentakaisesta. Maa- ja metsätaloustekniikan osuus oli vajaat 11 prosenttia, vienti nousi arvoltaan peräti 15 prosenttia. Paperikoneiden vienti kohosi arvoltaan 50 prosenttia, ryhmän osuus oli vajaat 8 prosenttia. Laakerien

ja hammaspyörien osuus oli niinkään vajaat 8 prosenttia, niiden vienti oli 4 prosentin kasvussa. Moottorien sekä turbiinien viennin arvo väheni 11 prosenttia vuodentakaisesta ja niiden osuus oli vajaat 6 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

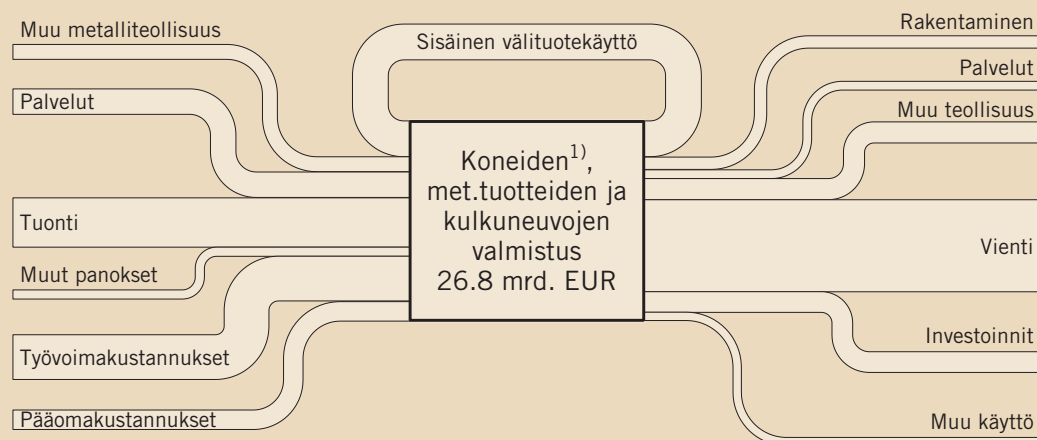
	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Vienti	0.0	-3.9	6.3	2	5	6	0.9	6
Vientihinta	2.5	1.9	0.3	1	1	1	1.4	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3.7	-11.9	-1.2	-1.2	2.6	2.9	-1.0	1.9
- Työpanos	2.3	-3.6	-3.3	-0.4	-0.2	-0.2	-1.1	-0.1
- Työn tuottavuus	-5.9	-8.6	2.2	-0.9	2.8	3.2	0.1	2.0
- Pääomavaltuutus	-0.7	1.0	0.9	-0.3	-0.1	-0.1	0.3	-0.1
- Kokonaistuottavuus	-5.3	-9.5	1.3	-0.6	3.0	3.2	-0.1	2.1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



1) ml. koneiden korjaus.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13i

Alan tuotanto väheni kuluven vuoden tammi-loka-
kuussa teollisuustuotannon volyymi-indeksiin mu-
kaan 3.7 prosenttia vuodentakaisesta. Metallin
työstökoneiden ja konetyökalujen valmistus koho-
si 72 prosenttia viimevuotisesta ja maa- ja metsä-

talouskoneiden valmistus lisääntyi 13 prosenttia.
Yleiskäyttöön tarkoitettujen voimakoneiden val-
mistus sen sijaan putosi 33 prosenttia. Myös mui-
den erikoiskoneiden tuotanto oli laskussa.

ETLA arvioi syyskuun ennusteessaan, että ko-
neiden ja laitteiden tuotanto supistuu prosentin
vuonna 2015 ja kasvaa vajaat 3 prosenttia vuon-
na 2016.

METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Indonesia on metallituotteiden viennin kolmanneksi tärkein vientimaa

Eurooppa on metallituotteiden tärkein markki-
na-alue. Sen osuus oli kuluven vuoden tammi-
syyskuussa vajaat 70 prosenttia alan viennistä.
Euroalueen osuus oli 25 prosenttia ja muiden
EU-maiden 27 prosenttia.

Metallituotteiden viennin arvo väheni tammi-
syyskuussa 12 prosenttia vuotta aikaisemmasta.
Vienti Eurooppaan väheni arvoltaan 4 prosent-
tia. Toimitukset EU-maihin kuitenkin nousivat 4
prosenttia vuodentakaisesta ja vienti euroalueel-
le kohosi peräti 9 prosenttia. Vienti muuhun Eu-
rooppaan supistui voimakkaasti, 22 prosenttia
edellisvuodesta, kun vienti Venäjälle väheni 32
prosenttia.

Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) nousi arvot-
aan 67 prosenttia, ja sen osuus alan viennistä
oli 14 prosenttia. Metallituotteiden vienti Pohjois-

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja
paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja
metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita,
höyrykattiloita, lukkoja ja saranointa, työkaluja sekä kes-
kuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät
ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	24.8
bruttokansantuotteesta	5.0
tavaraviennistä	21.3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

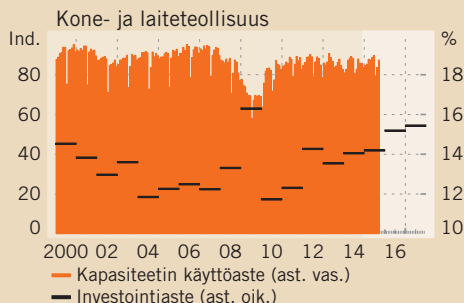
	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone Oyj	7 334.5	45 200
Wärtsilä Oyj Abp	4 779.0	18 000
Metso Oyj	3 658.0	16 100
Cargotec Oyj	3 357.8	10 800
Valmet Oyj	2 473.0	10 900

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-syyskuu 2015, %

Saksa	20.8	Eurooppa	67.5
Ruotsi	9.3	- EU28	53.1
Venäjä	6.8	- Euroalue	36.7
Yhdysvallat	6.5	- EFTA	5.6
Norja	4.9	Pohjois-Amerikka	8.3
Kiina	4.6	Etelä-Amerikka	4.2
Ranska	3.2	Lähi- ja Keski-itä	1.7
Alankomaat	3.0	Kauko-itä	13.3
Brasilia	2.5	Afrikka	2.9
Viro	2.5	Oseania	1.4

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Lähde: Tilastokeskus. ETLA S15.2/ad28klm04

Amerikkaan sen sijaan väheni 65 prosenttia, joten alueen vientisuus laski runsaaseen 8 prosenttiin.

Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden viennin määrä supistuu tänä vuonna 5 prosenttia, mutta kasvaa 2 prosenttia vuonna 2016.

Alan tuotanto väheni teollisuustuotannon volyymin indeksin mukaan tammi-lokakuussa vajaat 5 prosenttia vuodentakaisesta. Metallisäiliöiden ja altain valmistus jäi edellisvuoden lukemiin. Kaikkien muiden alaryhmien tuotanto väheni viimevuotisesta.

Metallituotteiden tuotanto vähenee tänä vuonna vajaat 2 prosenttia, mutta vuonna 2016 alan tuotanto kääntyy 2 prosentin kasvuun.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Aasian maiden telakat ovat pyrkimässä risteilyalusten markkinoille

Kiina pysyi vielä vuonna 2014 maailman johtavana laivanrakennusmaana. Sen osuus maailman laivanrakennuksen tuotannosta (mitattuna bruttotonneissa) oli 35,2 prosenttia. Etelä-Korean osuus oli 34,8 prosenttia ja Japanin 20,8 prosenttia. Euroopan osuus oli vain 1,8 prosenttia vuonna 2014 ja muiden maiden 7,3 prosenttia.

Valtaosa Aasian tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja. Matkustajalaivojen osuus kaikista koko maailmassa valmistuneista laivoista oli vain 0,8 prosenttia vuonna 2013.

Eurooppalaiset ovat tähän asti hallinneet risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita, mutta Aasian maiden telakat ovat entistä enemmän pyrkimässä näille markkinoille vuonna 2016. Kiinassa risteilylomien kysyntä on kasvussa. Yhdysvaltalaisella Carnival Corporation varustamolla on ennestään neljä risteilijää, joiden kotisatama on Kiinassa, ja yhtiö aikoo siirtää vielä kaksi risteilijää Kiinaan. Ensimmäisen matkustajaristeilijän rakennustyöt ovat jo alkamassa Shanghaissa. Carnival Corporation selvittää myös mahdollisuuksia perustaa yhteisyritys kiinalaisen laivanrakenta-

jan kanssa. Mahdollisesti myös italialainen Fincantieri tulisi mukaan yhteisyritykseen.

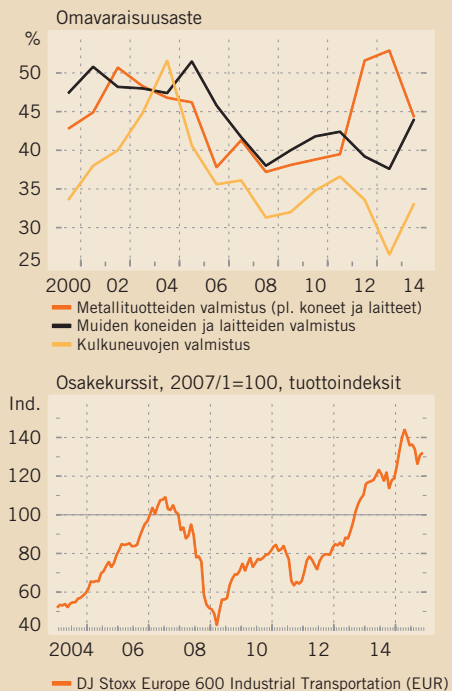
Laivanrakennuksen tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa ylikapasiteetti, matalammat hinnat, pienemmät tilauskannat, uusien tilausten rahoitus ja lisääntyvä sääntely.

Telakkateollisuus sai kesällä neljä uutta risteilijätilausta

Meriteollisuus työllistää Suomessa noin 20 000 henkilöä. Telakoiden lisäksi siihen kuuluvat meriteknisen alan kokonaistoimittajat, laivasuunnittelutoimistot, järjestelmä-, laite- ja materiaalitointajat sekä offshore-teollisuus.

Laivanrakennusyhtiö STX Finland lopetti toiminnan Rauman telakalla kesäkuussa 2014 ja keskitti laivanrakentamisen Turun telakalle kannattavuusongelmien ja alan kovenevan kilpailun takia.

Omavaraisuusaste ja osakekurssit



Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S15.2/ad28klm10

Saksalaisen Meyer Werftin ja Suomen valtion neuvottelut Turun telakan ostamisesta eteläkorealaiselta STX:ltä alkoivat keväällä 2014. Sopimus allekirjoitettiin elokuussa ja kilpailuviranomaiset hyväksyivät sopimuksen syyskuussa. Telakan uusi nimi on Meyer Turku Oy. Huhtikuussa 2015 Meyer Werft ilmoitti, että Meyer käyttää optionsa ja ostaa Suomen valtion osuuden Turun telakasta.

Telakkateollisuuden näkymät ovat huomattavasti parantuneet omistussjärjestelyjen myötä. Turun telakalta luovutettiin toukokuussa Saksaan viime vuonna toimitetun risteilyaluksen sisaralus ja syksyllä Venäjälle toimitettiin jäänmurtaja Helsingin telakalta. Vuonna 2016 viedään risteilijä ja kolme erikoisalusta. Vuonna 2017 luovutetaan risteilijä, matkustaja-lautta ja jäätämurtava huoltoalus.

Liikennevirasto tilasi helmikuussa 2014 perusjäänmurtajan Helsingin telakalta. Hanke on saanut EU-tukea. Alus valmistuu vuoden 2016 alussa.

Venäjän suurin varustamo Sovcomflot tilasi puolestaan huhtikuussa 2014 Archtech Helsinki Shipyardilta jäätämurtavan huoltoaluksen, jonka toimitusajankohta on kesäkuu 2016.

Helsingin telakka sai lisäksi elokuussa 2014 tilauksen Venäjältä kolmesta pienemmästä jäätämurtavasta valmius- ja huoltoaluksesta. Ensimmäinen alus toimitetaan Sovcomflotille syyskuussa 2016 ja viimeinen maaliskuussa 2017.

Turun telakka sai omistussjärjestelyjen myötä kaksi uutta risteilijätilausta TUI Cruises varustamolta. Ensimmäinen näistä valmistuu keväällä 2016 ja toinen keväällä 2017.

AS Tallink Grupp tilasi helmikuussa 2015 Turun telakalta nopean LNG matkustajalautan Tallinna-Helsinki reittiä varten. Alus toimitetaan vuoden 2017 alussa.

Meyer Turun telakka sai kesäkuussa 2015 peräti neljä uutta risteilijätilausta. TUI Cruises tilasi kaksi risteilyalusta, jotka toimitetaan vuosina 2018 ja 2019. Carnival Corporation puolestaan tilasi

Meyeriltä neljä risteilijää, joista kaksi rakennetaan Saksassa ja kaksi Suomessa. Turun telakalla rakennettavat risteilijät valmistuvat vuosina 2019 ja 2020. Alihankinnan osuus risteilijöiden arvosta on yleensä noin 80 prosenttia.

VENÄJÄLLÄ UUSIEN HENKILÖAUTOJEN REKISTERÖINNIT VÄHENIVÄT TAMMI-SYYSKUUSSA KOLMANNEKSEN VIIMEVUOTISESTA

Koko maailman moottoriajoneuvojen valmistuksesta kolme neljäsosaa on henkilöautojen tuotantoa. EU-maissa vastaava luku on 90 prosenttia. EU:ssa autoteollisuus työllistää 10 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä.

Koko maailman henkilöautojen tuotanto kasvoi 3.9 prosenttia vuonna 2014. EU-maiden tuotanto lisääntyi 4.9 prosenttia. Kiina nousi maailman suurimmaksi henkilöautojen tuottajamaaksi vuonna 2012. Vuonna 2013 sen osuus koko maailman henkilöautojen tuotannosta oli 27.6 prosenttia ja vuonna 2014 24.2 prosenttia.

Yhdysvallat oli vuonna 2014 toisella sijalla 12.5 prosentin osuudella. Japanin osuus oli 11.4 prosenttia. Saksa oli neljänneksi suurin tuottaja, sen osuus oli 7.6 prosenttia. Etelä-Korea oli viidenneksi suurin tuottajamaa, sen osuus oli 5.8 prosenttia. Kymmenen suurimman tuottajamaan joukkoon kuuluivat myös Intia 4.4 prosentin osuudella ja Brasilia 3.4 prosentin osuudella. Espanjan osuus tuotannosta oli 2.6 prosenttia. Venäjän osuus henkilöautojen tuotannosta laski 2.3 prosenttiin vuonna 2014. Ison-Britannian osuus oli 2.1 prosenttia.

Kiina, Yhdysvallat, Japani, Kanada ja Thaimaa ovat suurimmat pakettiautojen, kuorma-autojen ja linja-autojen valmistajat. Kiinan ja Thaimaan tuotanto oli laskussa vuonna 2014. Koko maailman tuotanto väheni prosentin.

Euroopassa on vajaat 300 autotehdasta. Saksassa on 43 tehdasta, Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Venäjällä on kussakin 34 tehdasta ja Italiassa 22 tehdasta. Ukrainassa on 7 tehdasta. Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa

ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja.

Euroopassa valmistetuista henkilöautoista 7.4 prosenttia vietiin Venäjälle vuonna 2013, jolloin toimitukset vähenivät 21 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2014 vain 2 prosenttia Euroopassa valmistetuista autoista vietiin Venäjälle, kun toimitukset vähenivät vielä 31.5 prosenttia lisää.

Koko maailman uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät 4.4 prosenttia vuonna 2014. Kiinan osuus uusien autojen myynnistä oli 25.5 prosenttia. Yhdysvaltojen osuus oli 19.5 prosenttia ja EU-maiden vajaat 18 prosenttia. Venäjällä rekisteröinnit supistuivat 10.4 prosenttia vuonna 2014, ja osuus oli 3.3 prosenttia.

Tammi-syyskuussa 2015 koko maailman uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät 0.9 prosenttia. Euroopassa rekisteröinnit nousivat 3.1 prosenttia, Pohjois-Amerikassa 4.5 prosenttia ja Aasiassa prosentin. EU:ssa henkilöautojen kysyntä lisääntyi vajaat 9 prosenttia tammi-syyskuussa. Rekisteröinnit vähenivät 17.5 prosenttia Etelä-Amerikassa ja 3.2 prosenttia Afrikassa. Venäjällä uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät tammi-syyskuussa 2015 peräti 33 prosenttia vuodentakaisesta ja Ukrainassa ne putosivat 61 prosenttia. Japanissa rekisteröinnit vähenivät vajaat 11 prosenttia, mutta Kiinassa ne nousivat runsaat 4 prosenttia.

UUDENKAUPUNGIN AUTOTEHTAALLA INVESTOIDAAN UUTTA MALLIA VARTEN

Henkilöautojen vienti Suomesta oli huipussaan vuosina 2006–2008, jolloin suurin osa oli jälleen-vientiä Venäjälle. Vuonna 2008 vietiin 121 503 kappaletta henkilöautoja, mutta niiden vienti putosi 35 422 kappaleeseen vuonna 2009. Vuonna 2012 henkilöautoja vietiin vain 9 157 kappaletta, mutta vuonna 2013 vienti nousi 16 311 kappaleeseen. Vuonna 2014 henkilöautojen vienti kohosi 54 162 kappaleeseen.

Uudenkaupungin autotehdas ja Daimler AG sopivat heinäkuussa 2012 Mercedes-Benz A-sarjan

autojen valmistamisesta. Sarjatuotanto aloitettiin elokuussa 2013. Mercedes-Benz A-sarjan autojen tuotantomäärät kasvoivat 7 600 autosta vuonna 2013 yli 45 000 autoon vuonna 2014. Vuoden 2015 tavoitteena on rikkoo ennätys vuodelta 1992, jolloin Uudessakaupungissa valmistettiin noin 47 000 autoa. Vuonna 2016 tuotannon painopiste siirtyy. Ensimmäisellä neljänneksellä vuonna 2017 Uudessakaupungissa aloitetaan Mercedes-Benz GLC-mallin valmistaminen.

Kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta oli viime vuonna 5.9 prosenttia ja se nousi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 6.7 prosenttiin voimakkaasti lisääntyneen autojen viennin ansiosta. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli tammi-syyskuussa 68 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 32 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen viennistä 60 prosenttia oli henkilöautojen vientiä. Näistä 90 prosenttia meni Saksaan, vajaat 4 prosenttia Viroon ja vajaat 2 prosenttia Venäjälle. Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 13 prosenttia ja erikoismoottoriajoneuvojen osuus 8 prosenttia. Perävaunujen ja puoliperävaunujen osuus oli vajaat 5 prosenttia.

Kulkuneuvojen vienti kasvaa tänä vuonna 8 prosenttia. Moottoriajoneuvojen vientimäärän odotetaan kasvavan 25 prosenttia, mutta laivateollisuuden vienti vähenee puolestaan vajaat 20 prosenttia viimevuotisesta. Moottoriajoneuvojen tuotos lisääntyy vajaat 17 prosenttia, mutta muiden kulkuneuvojen valmistus supistuu 12 prosenttia. Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto kasvaa siten 2 prosenttia.

Vuonna 2016 laivateollisuuden vienti kasvaa runsaat 20 prosenttia ja moottoriajoneuvojen vienti vajaat 10 prosenttia tämänvuotisesta. Koko kulkuneuvoteollisuuden vienti kasvaa siten noin 12 prosenttia. Tuotanto nousee vajaat 7 prosenttia, kun moottoriajoneuvojen valmistus lisääntyy 7 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen 6 prosenttia.

Paperiteollisuus

PAKKAUSKARTONGIN JA -PAPERIN KYSYNTÄ NOUSEE EDELLEEN

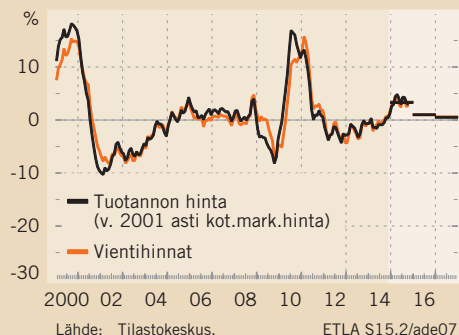
Maaailmanlaajuisesti paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäksi kasvavia markkinoita. Aasian osuus koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta on yli 40 prosenttia. Kiina on paperin ja kartongin suurin tuottaja- ja kuluttajamaa. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia. Kiinasta myös viedään paperia länsimarkkinoille, mikä kiristää kilpailua. Kiinasta tuli paperin ja kartongin nettoviejä vuonna 2007.

Suomen paperiteollisuuden viennistä noin 70 prosenttia menee Euroopan markkinoille. Toimialan näkymät riippuvat siten pitkälti Euroopan tilanteesta. Vaikka talous elpyykin, paino- ja kirjoituspaperin kysynnän lasku jatkuu Euroopassa. Sähköisen median merkitys kasvaa edelleen painetun median kustannuksella, mikä pysyvästi vähentää painopaperin tarvetta. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Sanomalehti- ja aikakauslehtipaperien kysyntä on laskussa, mutta pakkausmateriaalien ja hygieniapapereiden tuotanto on nousussa.

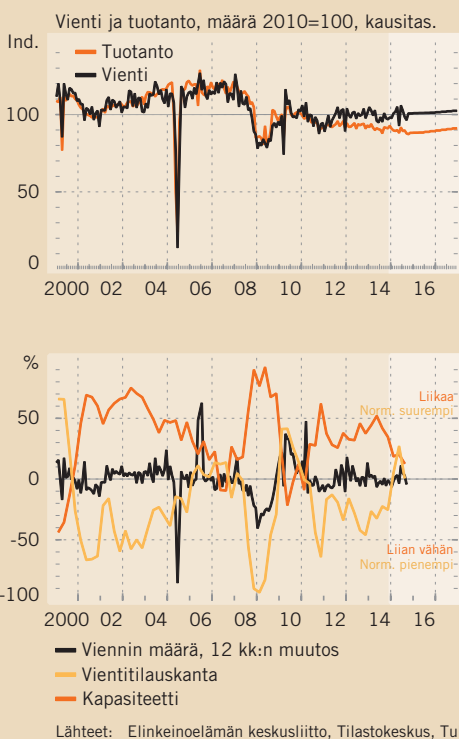
Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa on merkkejä siitä, että paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaammin. Mainonta on löytänyt uuden kanavan ja osittain siirtynyt sähköiseen mediaan.

Kartongin ja pakkausmateriaalien kysyntä on edelleen nousussa lisääntyneen verkkokaupan ansiosta. Pakkauskartongin kysyntä on vahvaa varsinkin Aasiassa, missä teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus on lisääntynyt. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa.

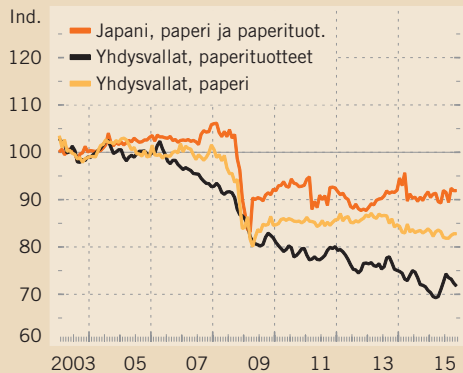
Hintojen muutos



Vienti, tuotanto ja tilaukset



Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Lähde: Bloomberg.

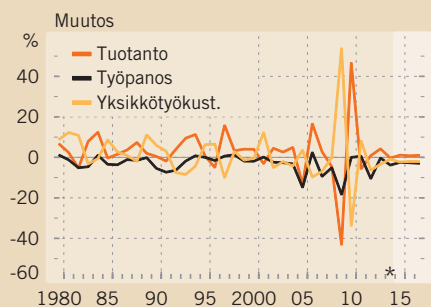
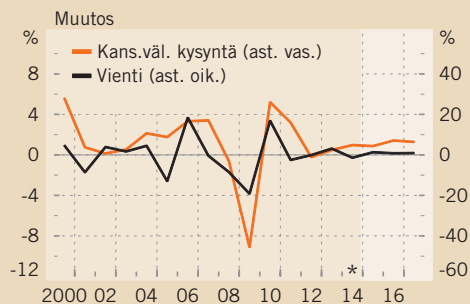
ETLA S15.2/ade08

Pehmopaperin kysyntä on kasvussa, varsinkin Itä-Euroopassa. Aasiassa sitä kulutetaan jo enemmän kuin Pohjois-Amerikassa.

Myös sellun kysyntä on kasvussa. Sellun markkinatilanne pysyy hyvänä, koska pehmopaperien käyttö kasvaa. Lisäksi kierrätyspaperin saatavuus on heikentynyt painopapereiden vähentyneen kulutuksen myötä, mikä on lisännyt sellun kysyntää.

Pitkällä aikavälillä vuoteen 2030 asti koko maailman paperin ja kartongin kysyntä kasvaa noin 1.1 prosentin vuosivauhtia Pöry Management Consulting yhtiön tekemän raportin mukaan. Pohjois-Amerikassa kysyntä kuitenkin laskee ja Länsi-Euroopassa on edelleen tarvetta vähentää kapasiteettia. Aasian kehittyvillä markkinoilla kapasiteetin lisäämistä täytyy jatkossa harkita entistä tarkemmin.

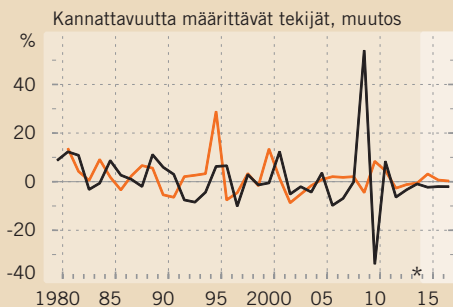
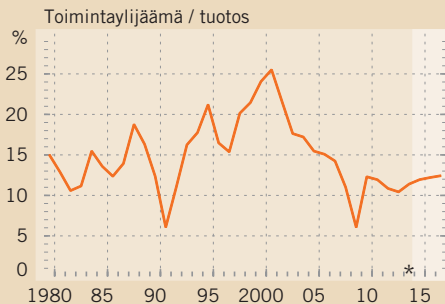
Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S15.2/ade01

Kannattavuus



Lähteet: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ade09

Graafisten paperien valmistajat ovat suurien haasteiden edessä, koska lisääntyvä digitalisaatio vähentää sanomalehtipapereiden ja muiden painopapereiden kysyntää. Pehmopapereiden ja kartongin kysyntä sen sijaan kasvaa edelleen,

kun pakkauskartongin kysyntä kehittyvillä markkinoilla nousee ja internet-kauppa lisääntyy kovaa vauhtia. Pöyryn tutkimuksessa arvioidaan, että pakkausmateriaalin ja pehmopapereiden kysyntä kasvaa vuosittain noin 2.9 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Vienti	-0.1	3.1	-1.4	1	1	1	3.0	1
Vientihinta	-2.3	-2	-0.3	3	1	1	1.4	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0.8	4.2	-0.3	1.1	0.8	1.0	9.2	1.0
- Työpanos	-10.5	-0.3	-3.8	-2.5	-2.7	-2.9	-2.8	-2.7
- Työn tuottavuus	12.7	4.6	3.6	3.7	3.6	4.0	12.3	3.8
- Pääomavaltaituminen	3.8	-1.7	-0.2	0.2	0.5	1.1	-0.5	0.9
- Kokonaistuottavuus	8.5	6.3	3.9	3.5	3.1	3.0	12.9	2.9

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous

Kemia

Energia

Liikenne

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Paperi-
teollisuus
13.1 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

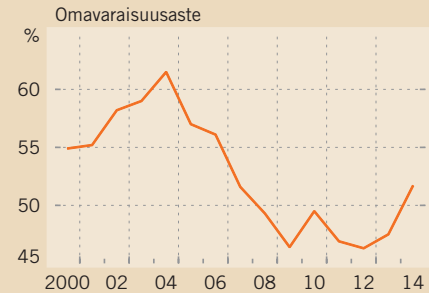
ETLA S15.2/a13d

Paperin kysyntä jatkaa kasvuaan kehittyvillä markkinoilla kuten Kiinassa ja Intiassa. Tämä on seurausta väestön kasvusta, urbanisaatiosta ja uuden keskiluokan kehittymisestä. Japanissa, Pohjois-Amerikassa ja Länsi-Euroopassa kysyntä laskee prosentin vuosivauhtia vuoteen 2030 asti.

EUROOPASSA PAPERIN JA KARTONGIN KULUTUS KASVOI VIIME VUONNA, MUTTA TUOTANTO VÄHENI

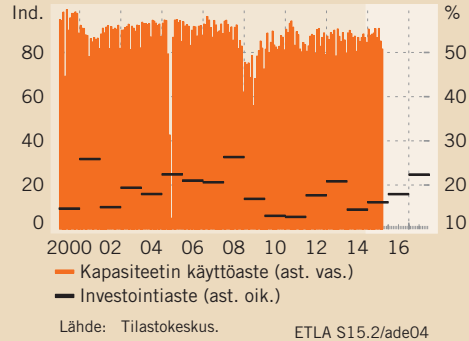
Maaailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajamaat ovat Kiina, USA, Japani, Saksa, Kanada, Ruotsi, Etelä-Korea, Suomi, Brasilia ja Indonesia. Kiinan osuus koko maailman paperin ja kartongin tuotannosta oli 26 prosenttia vuonna 2012. Yhdysvaltojen osuus oli 19 prosenttia. Suurimmat massan tuottajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Kanada, Brasilia, Ruotsi, Suomi, Japani, Venäjä, Indonesia ja Chile. Yhdysvaltojen osuus maailman kokonaistuotannosta oli 30 prosenttia

Omavaraisuusaste ja osakekurssi



Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S15.2/ade10

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ade04

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7.9
bruttokansantuotteesta	1.6
tavaraviennistä	15.6

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 593.0	17 495
Stora Enso Oyj	8 351.0	21 925
Metsä Group	4 317.0	6 758
Sappi Finland Operations Oy	418.1	574
Walki Group Oy	307.3	918

¹⁾ Konserni pl. puutuoteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-syyskuu 2015, %

Saksa	17.8	Eurooppa	68.3
Iso-Britannia	9.3	- EU28	59.2
Yhdysvallat	8.1	- Euroalue	40.9
Belgia	6.2	Pohjois-Amerikka	8.3
Kiina	6.2	Etelä-Amerikka	2.8
Venäjä	4.4	Lähi- ja Keski-itä	2.5
Italia	4.3	Kauko-itä	12.9
Espanja	4.3	Afrikka	2.6
Puola	3.9		
Turkki	3.1		

vuonna 2012 ja Kiinan 11 prosenttia. Maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2014 International Paper, Procter & Gamble, Kimberly-Clark, SCA, Stora Enso, Oji Paper ja UPM-Kymmene.

Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2014 SCA, Stora Enso, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group, Mondi, Metsä Group ja DS Smith. Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2014 oli 25 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Ruotsin 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperien osuus Euroopan tuotannosta vuonna 2014 oli 42 prosenttia, pakkausmateriaalien osuus 46 prosenttia, pehmo-paperien osuus 8 prosenttia ja muiden paperien osuus 4 prosenttia.

Koko maailman paperin ja kartongin tuotanto kasvoi 0.9 prosenttia vuonna 2014 ja kulutus lisääntyi 1.1 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto nousi 1.6 prosenttia, pakkauspaperin ja -kartongin tuotanto kasvoi 2.3 prosenttia ja pehmo-paperin tuotanto lisääntyi 2.2 prosenttia.

Euroopassa paperin ja kartongin tuotanto väheni 0.2 prosenttia vuonna 2014, mutta kulutus kasvoi 0.9 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin kulutus väheni 1.4 prosenttia edellisvuodesta, mutta pakkausmateriaalien kulutus kasvoi 2.6 prosenttia. Pehmo-paperin kulutus jäi edellisvuoden lukemiin.

Pohjois-Amerikassa paperin ja kartongin kulutus väheni 1.2 prosenttia vuonna 2014, mutta Latinalaisessa Amerikassa se oli 0.4 prosenttia edellisvuotista suurempi. Aasiassa kulutus nousi 2.2 prosenttia, Afrikassa se jäi edellisvuoden lukemiin ja Oseaniassa kulutus väheni 1.7 prosenttia.

Suomessa on 20 paperitehdasta, 13 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Kartongin tuotanto kasvoi prosentin vuonna 2014, kun taas paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 3 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperin osuus tuotannosta oli siitä huolimatta viime vuonna vielä 59 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 28 prosenttia ja muun paperin 13 prosenttia. Vuonna 2014 paperin ja kartongin kulutus Suomessa henkeä kohden väheni 9 prosenttia vuodentakaisesta.

SUOMESSA INVESTOIDAAN RAKENNEMUUTOKSEN TAKIA

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat jo useita vuosia sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päälystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty, mutta myös sellun tuotantolinjoja on suljettu. Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään.

UPM on kasvattanut sellun tuotantokapasiteettia investoimalla 160 miljoonaa euroa Kymin selutehtaaseen. Uusi tuotantokapasiteetti otettiin käyttöön syksyllä 2015.

Kotkamills Oy aikoo muuttaa paperikoneen kartonkikoneeksi kesällä 2016. Investointi maksaa noin 100 miljoonaa euroa.

Metsä Group on tehnyt päätöksen biotuotetehtaan rakentamisesta Äänekoskelle. Tehdasinvestointi on suuruudeltaan noin 1.2 miljardia euroa, ja sen käyttöönottovuosi on 2017. Hanke on metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa.

Husumin tehtaalla Ruotsissa Metsä Board investoi 170 miljoonaa euroa uuteen taivekartonkikoneeseen, joka otetaan käyttöön tammikuussa 2016. Lisäksi yhtiö investoi 38 miljoonaa euroa kartongin päälystyslinjaan, joka otetaan käyttöön vuoden 2017 alussa. Paperituotanto Husumin tehtaalla lopetetaan suurimmaksi osaksi kuluvaan vuoden lopussa. Vuoden 2017 loppuun menessä tuotanto loppuu kokonaan.

Kiinaan ollaan rakentamassa lisää uutta paperi- ja kartonkikapasiteettia. Esimerkiksi Stora Enso investoi 760 miljoonaa euroa kuluttajakapasiteetin rakentamiseen Guangxissa Kiinassa. Tuotanto käynnistyy vuoden 2016 puolivälissä. Myöhemmin rakennetaan sellutehdas. UPM:n Kiinan Changshun tehtaalla otetaan käyttöön vuoden 2015 loppuun mennessä uusi tuotantoyksikkö, joka valmistaa päällystämättömiä hienopapereita ja tarran taustapapereita. Kokonaisinvestointi on vajaat 280 miljoonaa euroa.

PÄÄSTÖKAUPPA NOSTAA METSÄTEOLLISUUDEN KUSTANNUKSIA

EU:n rikkidirektiivin mukaan laivojen polttoaineiden rikkipitoisuuden enimmäisraja laski prosentista 0.1 prosenttiin vuoden 2015 alusta Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin alueella. Näillä alueilla rikkipäästörajat ovat siten tiukemmat kuin muualla Euroopassa. Tämä aiheuttaa suomalaiselle metsäteollisuudelle noin 65–90 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset, koska valtaosa toimituksista menee meriteitse. Laivapolttoaineena on aiemmin käytetty raskasta polttoöljyä, mutta rikkidirektiivin myötä on jouduttu siirtymään kalliimpaan dieselpolttoaineeseen tai asentamaan rikkipesuri. Rikkidirektiivin seurauksena rahtikustannukset nousevat. Tämän vastapainoksi hallitus on puolittanut väylämaksuja väliaikaisesti, ja tavaraliikenteen rataverosta on luovuttu vuosina 2015–2017.

Kolmas päästökauppausi alkoi vuoden 2013 alussa. Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan hiilivuototoimialaksi, ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Vuonna 2019 EU:ssa otetaan käyttöön markkinavarausvaranto, joka nostaa päästöoikeuden hintaa. Mekanismin myötä myös energiakustannukset nousevat. Sähkön markkinahinta nousee, koska sähköntuotantoon käytetään myös fossiilisia polttoaineita.

Päästökaupasta johtuva kustannusten nousu on suuri uhka alan toimintaedellytyksille, koska kilpailukyky heikkenee tärkeisiin kilpailijoihin ver-

rattuna. Lisäkustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla. Maailmanlaajuisesti sitova ilmastopöytäkirja hyödynnettiin joulukuussa 2015. Uusi sopimus astuu voimaan vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu tällä hetkellä päästövähennysvelvoitteiden piiriin. EU:n keskeiset kilpailijamaat ovat siten jääneet sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

Suomessa otetaan käyttöön päästökauppakompensaatio, joka lieventää kustannusnousua. Useassa Euroopan maassa, kuten Saksassa, Isossa-Britanniassa, Hollannissa, Belgiassa, Norjassa, Espanjassa ja Kreikassa päästökauppakompensaatio on jo käytössä. Sen tavoitteena on minimoida ns. hiilivuoto, jossa tuotanto siirtyy EU:n ulkopuolelle ja aiheuttaa maailmanlaajuisesti suuremmat hiilidioksidipäästöt. Myös EU:n sisällä kilpailukykyeroja on syntynyt sen seurauksena, että eri maat kohtelevat päästökauppakustannuksia eri tavalla.

ALAN VIENTI KÄÄNTYY TÄNÄ VUONNA PROSENTIN KASVUUN

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 21.7 prosenttiin. Paperiteollisuuden osuus oli 17.1 prosenttia, ja sen viennin arvo nousi 5 prosenttia vuodentakaisesta. Vientihinnat puolestaan nousivat tammi-lokakuussa keskimäärin 3.3 prosenttia vuodentakaisesta. Hintojen nousu parantaa alan kannattavuutta.

Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo jäi viime vuonna 4.3 prosenttia edellisvuodesta pienemmäksi, mutta kuluvan vuoden tammi-syyskuussa niiden arvo nousi 5 prosenttia vuodentakaisesta. Syyskuussa tilausten arvo kuitenkin jäi runsaan prosentin edellisvuodesta pienemmäksi. Eurooppa on tärkein markkina-alue.

Toimialan vientimäärä väheni viime vuonna 1.4 prosenttia, mutta kuluvan vuoden tammi-elokuussa kasvua kertyi 1.4 prosenttia vuodentakai-

sesta. Paperiteollisuuden viennin odotetaan tänä vuonna kasvavan runsaan prosentin. Myös vuonna 2016 alan vienti kasvaa noin prosentin.

Pitkällä aikavälillä alan vienti ei enää nouse takavuosien lukemiin. Paperituotannon kapasiteetti Suomessa on vähentynyt, kun paperitehtaita on lakkautettu. Painopaperin tarve laskee, koska mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan toimialan tuotannon määrä jäi Suomessa tammi-syyskuussa 1.4 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

Metsäteollisuus ry:n omien tilastojen mukaan paperin ja kartongin tuotanto väheni kolmannella vuosineljänneksellä 2 prosenttia vuodentakaisesta ja niinikään 2 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Sellun tuotanto supistui 3 prosenttia vuodentakaisesta ja 6 prosenttia edellisestä neljänneksestä. ETLA arvioi syyskuussa, että toimialan tuotos lisääntyy prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Puutuoteteollisuus

SAHATAVARAN KYSYNTÄ LISÄÄNTYY ENSI VUONNA EUROOPASSA, KUN RAKENTAMISEN KASVUVAUHTI NOUSEE

Euroopassa sahatavaran tuotanto on tänä vuonna kasvanut, samanaikaisesti kuin kysyntä on vähentynyt. Puutavaran tuotantokapasiteetti Euroopassa on suuri suhteessa kulutukseen. Keskimäärin alueen oma kulutus kattaa 80 prosenttia tuotannosta. Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottajamaa. Tarjonta Ruotsista ja Venäjältä on tänä vuonna lisääntynyt, mikä on kiristänyt kilpailua. Molemmat maat ovat hyötäneet valuuttakurssiensä heikkenemisestä suhteessa euroon. Sahatavaran hinta on laskenut monessa maassa, ja varastot ovat kasvaneet.

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavara-tuotteiden kysyntään. Euroconstruct-organisaation alustavien arvioiden mukaan rakentaminen Euroopassa kääntyi seitsemän vuoden supistumisen jälkeen noin prosentin kasvuun vuonna 2014. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta.

Rakentaminen kasvaa tänä vuonna vajaat 2 prosenttia ja vuosina 2016–2017 keskimäärin 2,5 prosenttia Euroconstructin arvion mukaan. Korjausrakentamisen kasvu kuitenkin hidastuu. Itä-Euroopassa ja varsinkin Puolassa rakentaminen kasvaa voimakkaasti. Itä-Euroopan maissa talonrakentamisen kasvuvauhti on kaksinkertainen verrattuna Länsi-Euroopan maihin. Saksassa rakentamisen kasvuvauhti hidastuu ensi vuonna. Isossa-Britanniassa rakentaminen kasvaa nopeammin kuin Saksassa. Ranskassa rakentamismäärien odotetaan kääntyvän hitaaseen kasvuun vuonna 2016.

Hintojen muutos

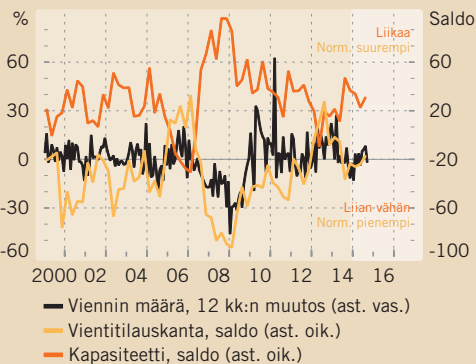


Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/add07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.



Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S15.2/add02

EGYPTI NOUSI PUUTAVARATEOLLISUUDEN NELJÄNNEKSI TÄRKEIMMÄKSI VIENTIMAAKSI

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahataran viennin tärkein markkina-alue. Sen osuus on tällä hetkellä 57 prosenttia. Kuluva vuoden

tammi-syyskuussa Ison-Britannian osuus puutavarateollisuutemme viennistä oli 12 prosenttia, Saksan osuus oli vajaat 10 prosenttia, Ranskan 5 prosenttia, Ruotsin vajaat 5 prosenttia ja Alankomaiden 4 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Vienti	0.8	9.1	1.5	2	1	3	5.6	2
Vientihinta	0.3	1.1	3.5	-1	0	1	2.6	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2.9	5.1	-9.0	0.5	0.6	1.0	3.9	0.9
- Työpanos	-7.1	-3.1	-6.3	-2.1	-1.6	-1.0	-2.4	-1.3
- Työn tuottavuus	4.6	8.4	-2.8	2.7	2.2	2.0	6.3	2.2
- Pääomavaltuistuminen	1.0	0.0	0.9	0.0	-0.1	-0.2	0.1	-0.1
- Kokonaistuottavuus	3.6	8.5	-3.7	2.7	2.3	2.3	6.2	2.4

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Energia
Kauppa
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Puutuote-
teollisuus
5.8 mrd. EUR

TUOTOS

Paperiteollisuus
Muu teollisuus
Rakentaminen
Vienti
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13c

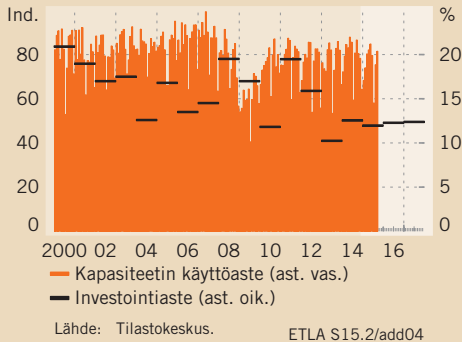
Japani oli pitkään Suomen puutavarateollisuuden tärkein vientimaa, mutta tammi-syyskuussa se oli toisella sijalla. Sen osuus alan viennistä oli

11,2 prosenttia. Toimitukset vähenivät arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta.

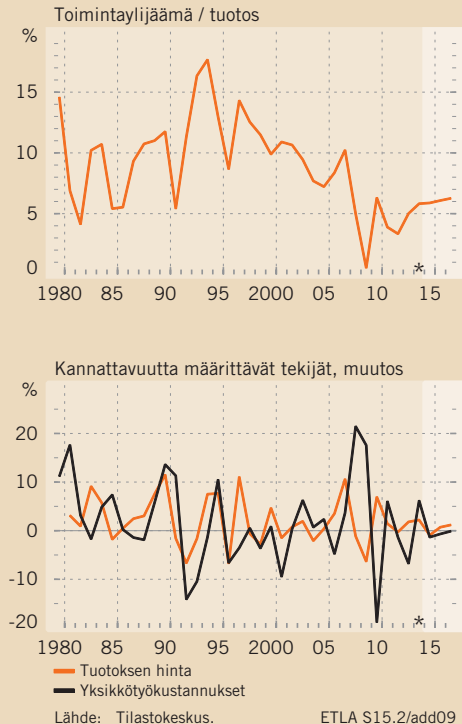
Japanissa nostettiin kulutusveroa huhtikuussa 2014, ja tämän seurauksena asuntorakentaminen on kasvanut hyvin hitaasti tänä vuonna. Kulutusveron negatiiviset vaikutukset talouteen ovat niin suuret, että seuraavaa veron nostoa on lykätty vuoteen 2017. Japanissa halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä, mikä alentaa sahatavaran tuontitarvetta. Pohjois-Amerikka on Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Suomesta viedään sekä kuusi- että mäntysahatavaraa.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti nousi kuluvaan vuoden tammi-

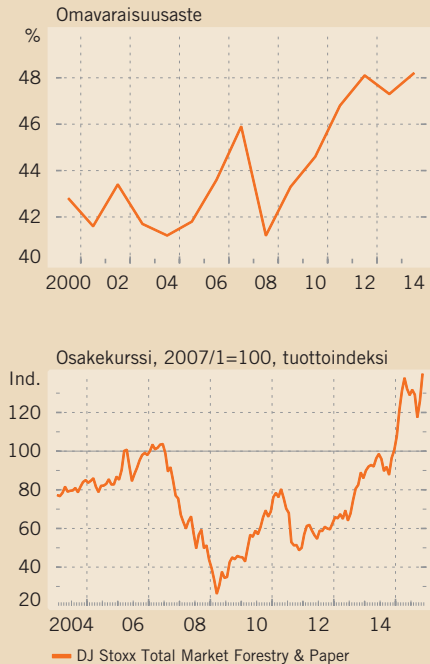
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Kannattavuus



Omavaraisuusaste ja osakekurssi



Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S15.2/add10

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Lähde: Bloomberg.

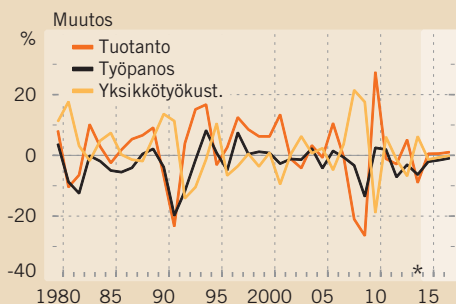
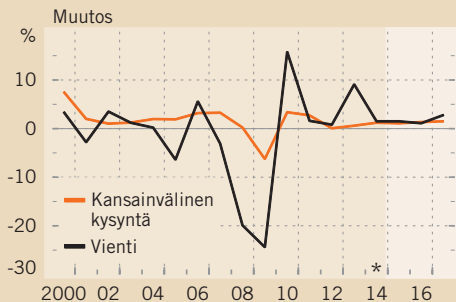
ETLA S15.2/add08

syyskuussa puutuoteteollisuutemme neljänneksi tärkeimmäksi vientimaaksi, ja Algeria oli yhdeksänneksi tärkein kohdema. Vienti Egyptiin oli arvoltaan 7 prosentin kasvussa.

Myös Ruotsi ja Venäjä toimittavat paljon sahatarvaa Egyptiin. Ruotsi on tänä vuonna pystynyt lisäämään vientiään valuuttakurssiedun myötä. Rahansiirtorajoitukset Egyptissä ovat kuitenkin vaikeuttaneet vientiä. Toisaalta poliittinen epävarmuus on johtanut aleneviin vientihintoihin.

Pohjois-Afrikassa puutuotteita tarvitaan jatkosakin infrastruktuurin kehittämiseen. Lisäksi ra-

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S15.2/add01

Toimiala valmistaa sahatarvaa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3.3
bruttokansantuotteesta	0.7
tavaraviennistä	4.5

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

Liikevaihto, milj. e Henkilöstö¹⁾

Stora Enso Wood Products	1 779.0	4 046
Metsä Wood	897.0	2 249
Versowood Oy	456.2	715
UPM - Vaneri	440.0	2 441
Koskisen	206.0	796

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-syyskuu 2015, %

Iso-Britannia	11.9	Eurooppa	57.3
Japani	11.2	- EU28	51.4
Saksa	9.6	- Euroalue	29.8
Egypti	7.9	- EFTA	3.6
Kiina	5.9	Pohjois-Amerikka	0.9
Ranska	5.3	Lähi- ja Keski-itä	6.7
Ruotsi	4.6	Kauko-itä	19.8
Alankomaat	4.2	Afrikka	14.8
Algeria	3.8		
Israel	3.1		

kennuskantaa korjataan ja lisätään. Poliittiset levottomuudet voivat kuitenkin heikentää rakennustuotteiden kysynnän kasvua. Pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu Afrikassa kuitenkin lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää alueella.

Kiina oli tammi-syyskuussa Suomen puutavaraviennin viidenneksi tärkein vientimaa. Vienti sinne kohosi arvoltaan 63 prosenttia viimevuotisesta. Kiinan sahatavaran markkinoilla Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Kiinan hidastunut talouskasvu vaikuttaa myös rakentamiseen, ja sahatavaran tuonti kasvaa sen takia aiempaa hitaammin. Vähentyneen kysynnän myötä kilpailu on kiristynyt. Tuonti Kanadasta on tänä vuonna vähentynyt. Dollarin vahvistuminen suhteessa euroon on heikentänyt Yhdysvaltalaisen sahatavaran vientimahdollisuuksia. Ruplan heikentyminen on kasvattanut Venäjän sahatavaran vientiä Kiinaan.

Sahatavaraa tarvitaan myös rakennustuotteiden valmistuksessa ja huonekaluteollisuudessa. Kiina on yksi maailman suurimmista puuhuonekalujen viejistä.

SAHATAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN VIENTI NOUSEE HITAASTI

Sahatavaran ja muiden puutuotteiden viennin arvo jäi tammi-syyskuussa edellisvuoden luke-miin. Alan vientimäärä lisääntyi 0.2 prosenttia. ETLA arvioi syyskuussa, että puutavarateollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna vajaat 2 prosenttia ja ensi vuonna prosentin. Kotimaassa talonrakentaminen kääntyy ensi vuonna vajaan 3 prosentin kasvuun, mikä vahvistaa sahatavaran kotimaista kysyntää.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan puutavarateollisuuden tuotanto supistui tammi-syyskuussa 1.5 prosenttia vuodentakaisesta. Puutavarateollisuuden tuotoksen arvioidaan kasvavan vajaan prosentin sekä tänä että ensi vuonna.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeaa-

vat jonkin verran toisistaan. Alan tuotannosta noin 65 prosenttia menee vientiin.

INVESTOINTI RAKENNUSELEMENTTIEN TUOTANTOON VALMISTUU ENSI VUONNA

Stora Enso ilmoitti helmikuussa 2015 investoivansa 43 miljoonaa euroa puisten rakennuselementtien tuotantoon Varkaudessa. Tuotanto alkaa vuoden 2016 toisella neljänneksellä.

Suuret yritykset Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsä Fibre ovat 1990-luvulla ja 2000-luvulla investoineet sahauskapasiteettiin ja vanerin tuotantoon Venäjällä. Viime vuosina investoinnit ovat olleet vain ylläpito- ja korvausinvestointeja.

UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja, yhtiöllä on 8 vaneritehdasta. Suomessa on 6 vaneritehdasta ja yksi viilutehdas. UPM Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin jo vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä.

Virossa UPM laajensi Otepään koivuvaneritehdastaan viimeksi vuonna 2008. Se on Baltian toiseksi suurin vanerinvalmistaja. Tehtaan vanerista noin 90 prosenttia viedään Eurooppaan. Huhtikuussa 2015 UPM ilmoitti laajentavansa Otepään vaneritehdasta. Noin 40 miljoonaa euroa maksavan investoinnin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistuu. Uuden vanerin tuotantolinjan rakentaminen valmistuu vuoden 2016 loppuun mennessä.

Stora Enso omistaa sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahoja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa. Venäjällä Metsä Fibre omistaa Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa, saha valmistui vuonna 2006. Koskisen Oy valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa.

VENÄJÄN WTO-JÄSENYYKS LASKI PUUN VIENTITULLEJA

Venäjällä yritettiin 2000-luvulla edistää teollisia investointeja metsäsektorilla käyttämällä vientitul-
leja. Pyrkimyksenä oli tukea maan omaa metsä-
teollisuutta ja myös painostaa ulkomaisia yrityksiä
siirtämään jatkojalostuskapasiteettiaan Venäjälle.

Venäjän ja EU:n välisissä WTO-neuvotteluissa
marraskuussa 2010 päätettiin, että puutullit ei-
vät täysin poistu Venäjän WTO-jäsenyyden to-
teutuessa. WTO hyväksyi Venäjän jäsenekseen
joulukuussa 2011 ja jäsenyys astui voimaan elo-
kuussa 2012. Sen myötä puun vientitullit laskivat
välittömästi.

EU-markkinoille ja Suomeen mänty ja kuusi tuo-
daan nyt kiintiön puitteissa. Kuusen vientitulli on
13 %, männyn 15 %, koivun 7 % ja haavan 5 %
tullausarvosta. Havupuiden tullimaksut laskivat

siten noin 15 eurosta noin 7.5 euroon kuutiolta.
Havutariffikiintiön koko on 9.5 miljoonaa kuutio-
metriä vuodessa. Raakapuun tuonti Venäjältä on
vakiintunut noin 8 miljoonaan kuutiometriin vuo-
dessa, mikä vastaa noin 13 prosenttia Suomen
koko metsäteollisuuden raakapuun käytöstä.

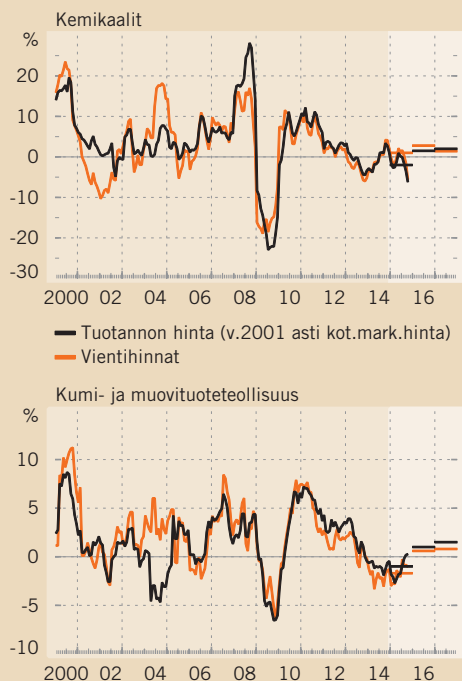
EU:n kiintiö ei rajoita vientiä Venäjältä merkit-
tävästi, koska se on lähes yhtä suuri kuin vien-
timäärä puun viennin huippuvuosina. WTO-jä-
senyyden myötä raakapuun tuonti Venäjältä
Suomeen on selvästi kasvanut. Käytännössä
yritykset hakevat EU:lta tarvitsemansa kiintiön.
Tulliviranomaiset antavat kiintiöluvan, jotta puuta
voidaan tuoda Venäjältä alennetulla tullimaksulla.
Kiintiöt eivät koske lehtipuun tuontia. Puutullien
aleneminen edistää Venäjän ja Suomen välistä
yhteistyötä ja siten myös Venäjän toivomia metsä-
teollisuusinvestointeja.

Kemianteollisuus

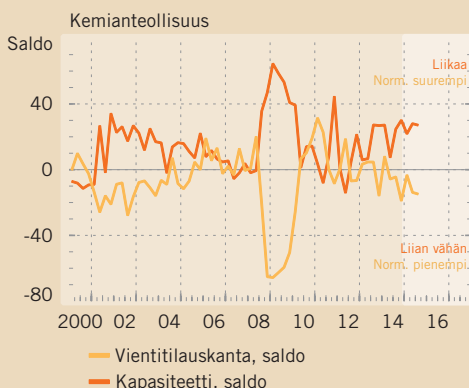
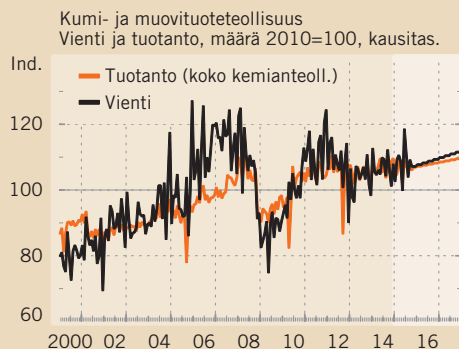
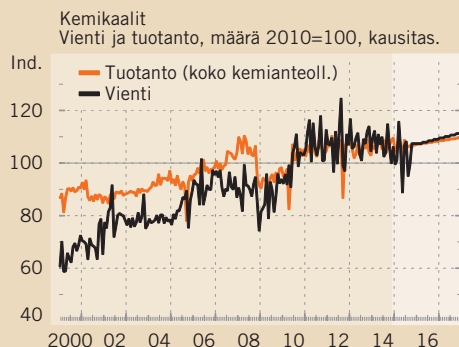
Kemianteollisuuden osuus tavaraviennin arvosta oli 23 prosenttia vuonna 2014, mutta se laski kuluvan vuoden tammi-elokuussa 19 prosenttiin, kun öljytuotteiden osuus koko tavaravientimme arvosta putosi 6.3 prosenttiin. Tämä johtui Porvoon jalostamon noin kaksi kuukautta kestäneestä suurseisokista sekä voimakkaasti alentuneista hinnoista. Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) osuus koko viennin arvosta oli tammi-elokuussa 10.2 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden osuus 2.5 prosenttia.

Euroopan kemianteollisuuden tuotantomäärä kasvoi tammi-heinäkuussa 2015 vain 0.2 pro-

Hintojen muutos



Vienti, tuotanto ja tilaukset



Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S15.2/adfgh02

senttia vuodentakaisesta. Suomessa tuotanto jäi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa edellisvuoden lukemiin. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo väheni syyskuussa peräti 24 prosenttia vuodentakaisesta, ja tammi-syyskuussa niiden arvo jäi siten 4 prosenttia viimevuotista pienemmäksi. Kemianteollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna 9 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna 8 prosenttia. Tuotanto vähenee 2 prosenttia tänä vuonna ja kääntyy ensi vuonna 2 prosentin kasvuun.

Suomessa kemianteollisuus työllistää 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät. Toimialan palkkasumma nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 1.5 prosenttia viimevuotisesta. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työskentelee noin 30 000 henkilöä. Kuten monella muulla toimialalla myös kemianteollisuuden globaalin kysynnän painopiste on viimeisen kymmenen vuoden aikana siirtynyt Kiinaan. EK:n investointiedustelun mukaan kiinteät investoinnit kasvavat tänä vuonna noin 25 prosenttia ja T&K-menot nousevat noin 7 prosenttia.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

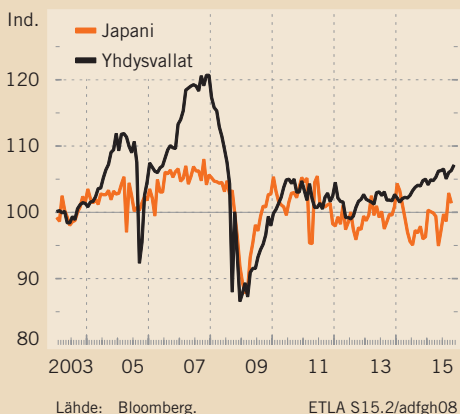
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 6 pro-

senttia edellisvuotista pienemmäksi. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo sen sijaan kohosi 4 prosenttia vuodentakaisesta.

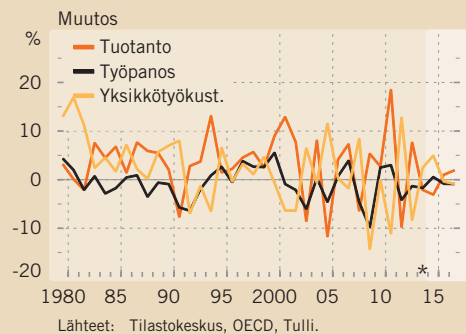
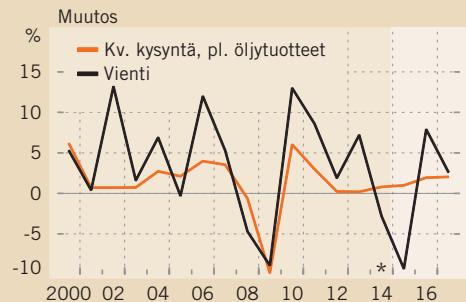
Värien ja pigmenttien osuus kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvosta oli 9 prosenttia. Muiden orgaanisten ja epäorgaanisten peruskemikaalien osuus oli vajaat 40 prosenttia. Ensimmäisten muovien osuus oli 25 prosenttia ja lannoitteiden 9 prosenttia. Maalien ja lakkojen osuus oli vajaat 5 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa lannoitteiden viennin arvo oli selvässä kasvussa.

Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Suurin osa alan kemikaaleista myydään kotimaahan. Paperiteollisuuden vienti kasvaa ennustevuosina prosentin tahtia, joten paperiteollisuuskemikaalien kysyntä kasvaa tasaisesti. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Kysyntä, vienti ja tuotanto



ETLA S15.2/adfgh01

Talonrakentaminen kääntyy kasvuun vuonna 2016, mikä nostaa maalien kotimaista kysyntää. Maalien ja lakkojen vienti oli tammi-elokuussa arvoltaan 16 prosentin laskussa, kun toimitukset tärkeimpään vientimaahan Venäjälle väheni-

vät tuntuvasti viimevuotisesta. Vienti oli kuitenkin vahvassa kasvussa Puolaan ja Norjaan. Suomalaiset maalien valmistajat ovat myös investoineet paikalliseen tuotantoon muun muassa Venäjälle, Ruotsiin, Puolaan ja Kiinaan. Suomessa maalin

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010-14	2015-19 ^E
Vienti	1.9	7.2	-2.8	-9	8	3	5.4	2
Vientihinta	5.2	-3.2	-4.0	-12	1	2	4.9	-2
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-9.8	7.7	-2.1	-3.1	1.0	1.9	3.4	0.9
- Työpanos	-4.2	-1.3	-1.7	0.5	-0.8	-0.9	-0.3	-0.7
- Työn tuottavuus	-5.8	9.1	-0.4	-3.6	1.9	2.8	3.6	1.6
- Pääomavaltaituminen	2.6	1.0	0.6	-0.6	0.4	0.5	0.0	0.3
- Kokonaistuottavuus	-8.2	8.1	-1.0	-3.1	1.5	2.3	3.7	1.2

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Kemianteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Muut palvelut
Tuonti
Muu panoskäyttö
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Kemianteollisuus
21.8 mrd. EUR

TUOTOS

Maatalous
Paperiteollisuus
Rakentaminen
Liikenne
Muut palvelut
Vienti
Kulutus
Muu käyttö

vuosikulutus asukasta kohden on 12 litraa ja Ruotsissa 13 litraa, mutta Itä-Euroopassa kulutus on vielä selvästi matalampi. Puolassa kulutus on 10 litraa ja Baltian maissa 7–11 litraa. Venäjällä vuosikulutus asukasta kohden on noin 6 litraa ja Kiinassa runsas litra.

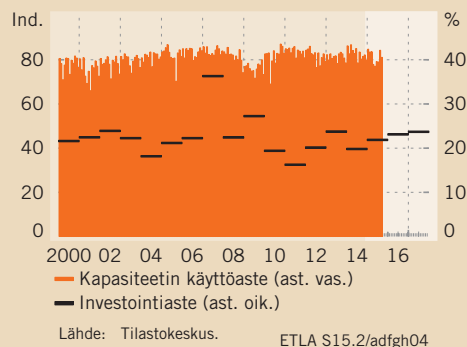
Arvioimme syyskuussa, että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta ensi vuonna vienti kasvaa runsaan prosentin. Alan tuotanto pysyy tänä vuonna viime vuoden tasolla ja kasvaa ensi vuonna vajaan prosentin.

ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

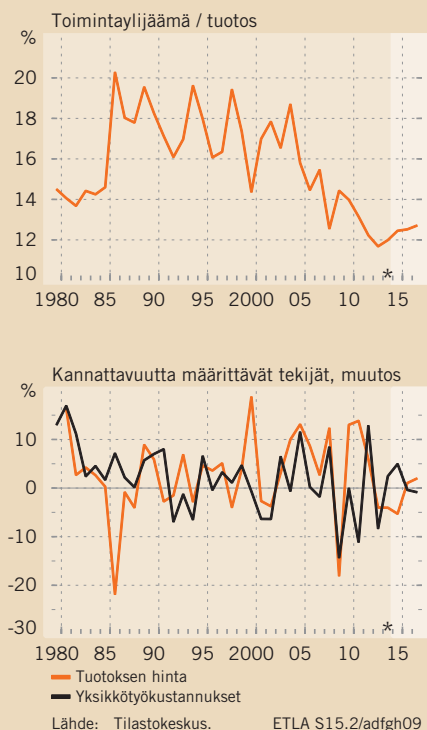
Öljytuotteiden viennin arvo supistui kuluva vuoden tammi-elokuussa 43 prosenttia edellisvuodesta. ETLAn arvion mukaan hinnat jäivät samaan aikaan keskimäärin 26 prosenttia edel-

lisvuotista matalammiksi, joten alan vientimäärä väheni noin 23 prosenttia.

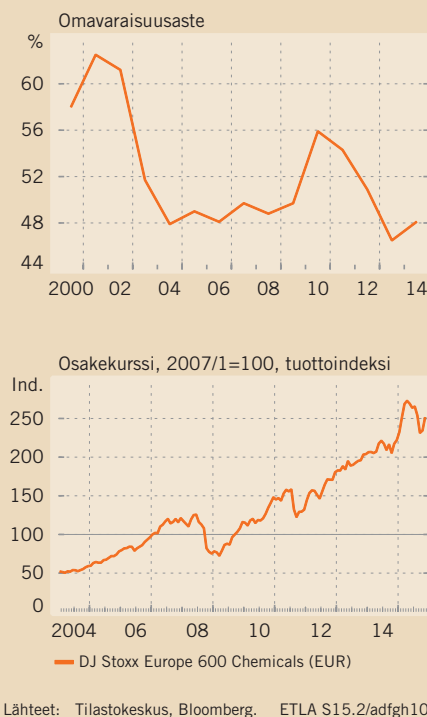
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Kannattavuus



Omavaraisuusaste ja osakekurssi



International Energy Agency arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa ensi vuonna 1.3 prosenttia. OECD-maiden öljyn kysyntä nousee vain 0.1 prosenttia. Euroopan OECD-maiden kysyntä vähenee 0.1 prosenttia, mutta Amerikan kysyntä kasvaa 0.4 prosenttia. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä kasvaa ensi vuonna 2.4 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä lisääntyy 3.2 prosenttia ja Keski-idässä 2.3 prosenttia.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia International Energy Agencyn mukaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysval-

lat, Kiina, Japani, Intia, Venäjä, Brasilia, Saudi-Arabia, Kanada, Korea ja Saksa. Kiinassa kysyntä lisääntyy 2.9 prosenttia vuonna 2016. Venäjällä kysyntä vähenee 0.4 prosenttia.

Maailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2014 USA, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Kiina ja Irak. OPEC-maiden raaka-öljyn tuotanto kasvaa seuraavan viiden vuoden aikana, ja Kiinassa jalostamokapasiteetti kasvaa tuntuvasti vuosina 2016–2018. Koko maailmassa on 655 öljynjalostamoa, joista 118 sijaitsee Euroopassa. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Espanjassa ja Alankomaissa.

Suomessa valmistetuista öljytuotteista kaasuöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan kaasuöljyjen osuus toimialan viennin arvosta oli 47 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus oli 33 prosenttia.

Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Ruotsi, Latvia ja Iso-Britannia, joiden osuus kaasuöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 74 prosenttia. Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-elokuussa Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Alankomaat, joiden osuus bensiinin viennistä oli 66 prosenttia.

Rikittömien puhtaampien liikenteen polttoaineden, erityisesti dieselin, kysyntä on kasvanut Euroopassa nopeasti. EU:ssa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista oli 53 prosenttia vuonna 2014. Belgiassa, Ranskassa ja Luxemburgissa osuus on erityisen suuri. Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2014 Saksa, Ranska, Espanja, Puola, Belgia ja Alankomaat. EU:ssa biodieselin kulutus on suu-

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	12.4
bruttokansantuotteesta	2.5
tavaraviennistä	23.1

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	15 011.0	4 990
Kemira Oyj	2 136.7	4 290
Nokian Renkaat Oyj	1 389.1	4 270
Uponor Oyj	1 023.9	4 130
Orion Oyj	1 015.3	3 490

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2015, %

Ruotsi	17.3	Eurooppa	80.4
Venäjä	10.0	- EU28	63.5
Saksa	8.0	- Euroalue	33.4
Yhdysvallat	7.6	- EFTA	5.2
Alankomaat	6.9	Pohjois-Amerikka	8.6
Iso-Britannia	6.6	Etelä-Amerikka	1.1
Belgia	4.8	Väli-Amerikka	1.1
Norja	3.5	Kauko-itä	6.9
Latvia	3.5		
Viro	3.2		

rempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä.

Globaalisti uusiutuvan dieselin ja biodieselin kysynnän arvioidaan kasvavan 7 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2020 asti. EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden liikenteen energiankäytössä tulisi olla 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen valtio on jo aiemmin asettanut tavoitteen, että osuus olisi tuolloin 20 prosenttia ja uuden hallitusohjelman mukaan 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Yhdysvaltojen tavoite on 20 prosenttia vuoteen 2022 mennessä.

Arvioimme syyskuussa, että öljytuotteiden viennin määrä supistuu tänä vuonna noin 22 prosenttia viimevuotisesta Porvoon jalostamon runsaat 2 kuukautta kestäneen huoltoseisokin takia. Vienti kasvaa vastaavasti noin 19 prosenttia ensi vuonna. Tuotanto supistuu tänä vuonna noin 5 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna 4 prosenttia.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo väheni kuluvan vuoden tammi-elokuussa prosentin edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vientimäärä väheni vajaan prosentin, sillä vientihinnat laskivat keskimäärin vajaan 2 prosenttia. Kumi- ja muovituotteiden viennistä noin 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Kumituotteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat renkaat, tekniset kumituotteet ja kumijalkineet. Suomen kumituotteiden tuotannosta kaksi kolmasosaa menee vientiin. Tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus.

Vienti väheni tammi-elokuussa arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä oli kolme neljäsosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden

vienti supistui arvoltaan 6 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Saksa, Norja, Yhdysvallat, Tsekin tasavalta ja Venäjä olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Yhdysvaltoihin kasvoi huomattavasti.

PlasticsEurope-järjestön mukaan Kiinan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli 26 prosenttia vuonna 2014. Euroopan osuus oli 20 prosenttia. EU-28 maiden tuotanto on edelleen vuoden 2007 tason alapuolella. Euroopassa muoviteollisuuden kysynnästä vajaan 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, vajaan 9 prosenttia autoteollisuuteen ja vajaan 6 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen. Saksan, Italian, Ranskan, Ison-Britannian ja Espanjan yhteenlaskettu kysyntä muodostaa kaksi kolmasosaa koko Euroopan muovien kysynnästä. Eurooppa on muovien nettoviejä.

Suomen muovituotteiden vienti jäi tammi-elokuussa edellisvuoden lukemiin. Muovilaattojen, -levyjen, -putkien ja -profiilien osuus muovituotteiden viennistä oli 59 prosenttia. Muovipakkauksen osuus viennistä oli runsaat 5 prosenttia ja rakennusmuovien osuus oli vajaan 7 prosenttia.

Rakentamisessa tarvittavien putkien ja muiden muovisten rakennustarvikkeiden kysyntänäkymät paranevat vuonna 2016, kun talonrakentaminen kääntyy kasvuun. Muovisten pakkausmateriaalien kysyntä pysyy sen sijaan heikkona. Vähittäiskaupan tuotanto ei kasva vielä lähivuosina. Elintarviketeollisuuden tuotanto kääntyy kasvuun vasta vuonna 2017.

Kumi- ja muovituotteiden vienti kääntyi viime vuonna 3 prosentin kasvuun, mutta tänä vuonna kasvu jää alle puolen prosentin. Ensi vuonna kasvuvauhdin odotetaan nousevan runsaaseen prosenttiin. Tuotanto jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa ensi vuonna vajaan prosentin.

Elintarviketeollisuus

VALTAOSA ALAN YRITYKSISTÄ TYÖLLISTÄÄ VAIN MUUTAMAN HENKILÖN

Suomessa elintarviketeollisuus työllistää noin 33 000 henkilöä. Yrityksistä noin 65 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä. EU:ssa elintarviketeollisuus on suurin ja eniten työllistävä teollisuudenala. Alalla on noin 4.25 miljoonaa työntekijää.

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuustoimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsaat puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Elintarviketeollisuuden tuotannosta noin 15 prosenttia menee vientiin. Alan investoinnit lisääntyivät noin 20 prosenttia vuonna 2014 ja 14 prosenttia vuonna 2015. Vajaat puolet elintarviketeollisuuden kiinteistä investoinneista on tänä vuonna tähdännyt kapasiteetin lisäämiseen.

Suomessa on 28 meijeriä. Meijeriteollisuuden suurimmat yritykset ovat Valio Oy ja Arla Ingman Oy Ab. Valiolla on tuotantolaitokset yli kymmenellä paikkakunnalla ja Arla Ingmanilla viidellä paikkakunnalla.

Atria ja HKScan ovat suurimmat lihateollisuuden yritykset. HKScanilla on tuotantoa myös Virossa, Liettuassa, Latviassa, Ruotsissa, Puolassa ja Tanskassa. Atrialla on tuotantoa Ruotsissa ja Tanskassa, kaksi tuotantolaitosta Virossa ja kaksi lihavalmistetehdasta Venäjällä. Atria lopetti teollisen tuotannon Moskovassa vuonna 2014 ja keskitti lihavalmistetuotannon Pietariin kahteen tehtaaseen.

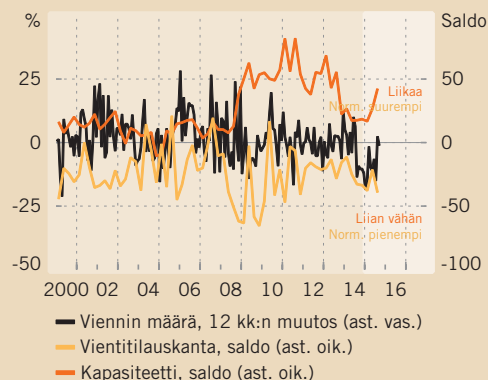
Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan kasvanut huomattavasti nopeammin kuin viennin arvo. Täällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvik-

Hintojen muutos



Vienti, tuotanto ja tilaukset

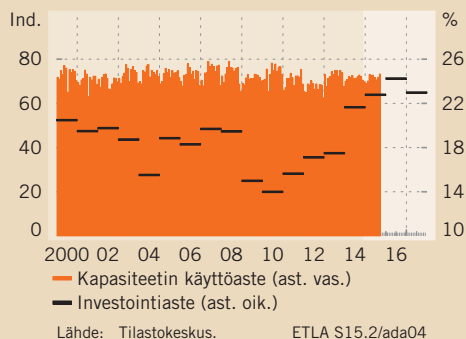
Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.



Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S15.2/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

keista ulkomaisten tuotteiden osuus on noin 20 prosenttia. Tärkeimmät tuontituotteet ovat maataloustuotteet ja juusto, jalostetut tai säilötyt

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

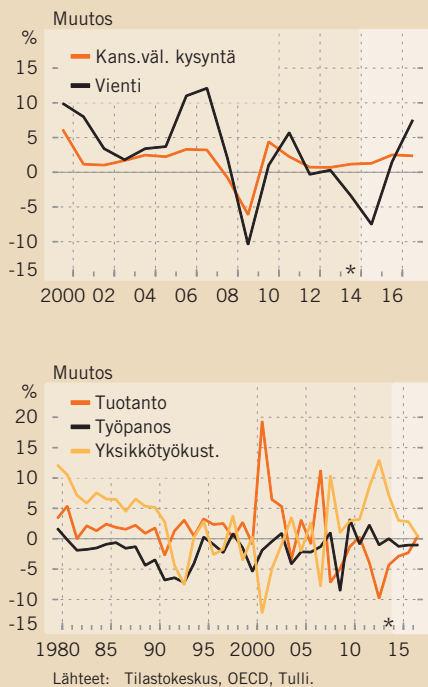


hedelmät, marjat ja kasvikset, kaakao, suklaa ja makeiset, jalostettu ja säilöty liha ja kala sekä rypäleistä valmistettu viini. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Tanskasta, Alankomaista ja Ranskasta.

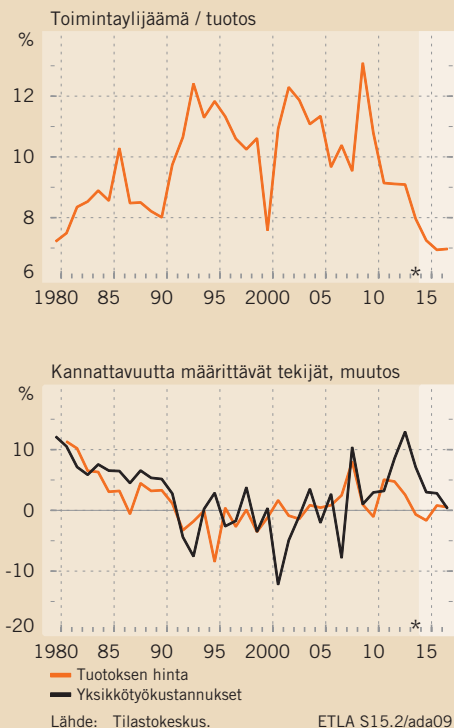
MAKEIS- JA JÄÄTELÖVERO POISTUU VUONNA 2017

Suomessa elintarvikkeiden arvonlisäveroa korotettiin yhdellä prosenttiyksiköllä 1.1.2013 alkaen 14 prosenttiin. Yleinen arvonlisäverokanta on 24 prosenttia. EU28-maissa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta vaihteli vuonna 2014 25 prosentin ja 0 prosentin välillä, arvonlisäveron keskiarvo oli 10.7 prosenttia. Tanskassa verotus on jo kauan ollut kirein, 25 prosenttia. Romanian arvonlisävero on 24 prosenttia, Latvian ja Liettuan 21 prosenttia. Bulgarian, Viron ja Slovakian arvonlisävero on 20 prosenttia, Unkarin 18, Tsekin 15, Suomen 14, Kreikan 13 ja Ruotsin 12 prosenttia.

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Kannattavuus



Saksassa vero on 7 prosenttia, Ranskassa 5.5 ja Italiassa 4 prosenttia. Nollaverokanta on käytössä Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Maltalla. Useimmissa Euroopan maissa lähtökohtana on ollut, että ruokaa ei veroteta ollenkaan tai sitä verotetaan vain kevyesti.

Elintarviketeollisuusliiton mukaan makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta pitäisi luopua. Laki astui nykymuodossaan voimaan vuonna 2011. Veroa korotettiin vuonna 2012, ja vuoden 2014 alusta yli 0.5 prosenttia sokeria sisältävien juomien valmistevero nousi kaksinker-

Keskeiset tunnusluvut

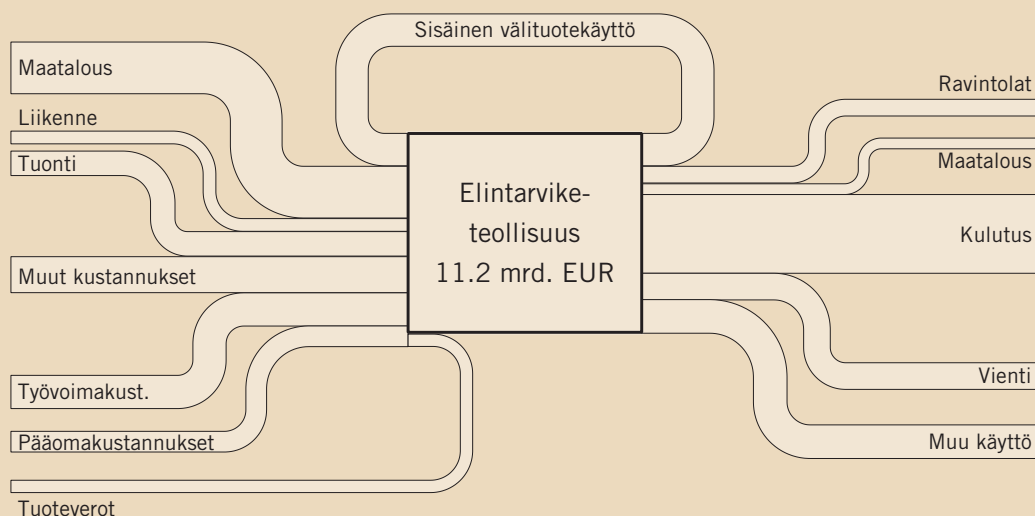
	2012	2013	% -muutos		2016 ^E	2017 ^E	Keskimäärin	
			2014*	2015 ^E			2010–14	2015–19 ^E
Vienti	-0.3	0.3	-3.4	-8	2	8	0.6	1
Vientihinta	6.5	1.3	-1.1	-3	1	1	3.6	0
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3.9	-9.8	-4.3	-2.9	-2.3	0.5	-3.8	-0.7
- Työpanos	2.2	-1.0	0.0	-1.2	-1.1	-1.0	0.7	-1.0
- Työn tuottavuus	-6.0	-8.9	-4.3	-1.7	-1.3	1.6	-4.5	0.3
- Pääomavaltistuminen	-1.1	0.2	0.2	0.6	0.5	0.4	-0.6	0.5
- Kokonaistuottavuus	-5.0	-9.1	-4.5	-2.2	-1.8	1.2	-3.9	-0.2

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13a

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



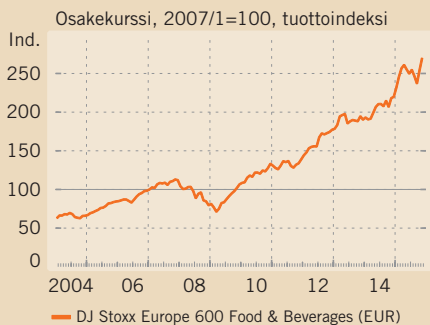
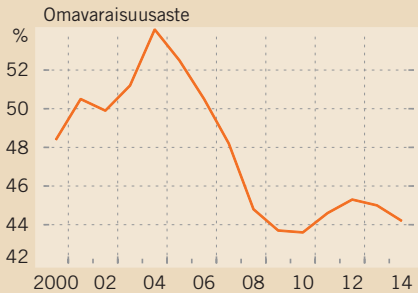
Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/ada08

taiseksi. Suomessa se on nyt 0.22 eur/l. Virvoitusjuomaveroa peritään EU:ssa Suomen lisäksi Alankomaissa (0.08 eur/l), Ranskassa (0.08 eur/l), Latviassa (0.07 eur/l), Kroatiassa (0.05 eur/l), Belgiassa (0.04 eur/l) ja Unkarissa (0.02 eur/l). Myös Norjassa on virvoitusjuomavero.

Elintarviketeollisuusliitto teki valmisteverotuksesta kantelun Euroopan komissiolle kesäkuussa 2013. Liiton mielestä vero suosii sen ulkopuolelle jäävien samankaltaisten tuotteiden valmistusta ja tukee niitä valmistavia yrityksiä vääristäen kilpailua. Makeisvero ohjaa myös kysyntää edullisempiin tuontituotteisiin ja vääristää sitä kautta kilpai-

Omavaraisuusaste ja osakekurssi



Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg.

ETLA S15.2/ada10

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7.2
bruttokansantuotteesta	1.5
tavaraviennistä	2.4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan Oyj	1 988.7	7 660
Valio Oy	1 950.2	4 660
Oy Karl Fazer Ab	1 647.7	13 800
Atria Oyj	1 426.1	4 720
Paulig Group Oy	867.0	1 870

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2015, %

Ruotsi	23.3	Eurooppa	78.0
Viro	9.1	- EU28	64.5
Venäjä	8.8	- Euroalue	32.3
Alankomaat	5.0	- EFTA	4.0
Kiina	4.2	Pohjois-Amerikka	3.4
Ranska	4.0	Lähi- ja Keski-itä	2.4
Tanska	3.6	Kauko-itä	11.2
Belgia	3.3	Oseania	1.9
Saksa	3.2	Afrikka	3.0
Yhdysvallat	3.0		

lua. Komission kanta on, että makeis-, jäätelö-, ja virvoitusjuomavero on EU:n sääntöjen vastainen. Makeisvero on käytössä Suomessa, Tanskassa, Unkarissa ja Norjassa. Suomen hallitus päätti toukokuussa 2015 makeisveron kiristämisestä. Syksyllä 2015 Suomen talouspoliittinen ministeri-valiokunta kuitenkin päätti, että makeis- ja jäätelövero poistuu vuonna 2017. Virvoitusjuomien valmisteverosta sen sijaan ei luovuta.

SUOMESSA ON EU-MAIDEN KORKEIN OLUEN VALMISTEVERO

Suomen hallitus nosti oluen, siiderin ja long drink -juomien alkoholiveroa 15 prosenttia vuoden 2012 alusta ja vuoden 2014 alusta verotusta kiristettiin vielä 8.2 prosenttia. Suomen olutvero on nyt 32.05 eur/litralla puhdasta alkoholia ja näin ollen EU-maiden korkein. Pohjoismaat ja Iso-Britannia ovat perinteisesti olleet kireitä alkoholin verottajia. Isossa-Britanniassa olutvero on 24.08 eur/l, Irlannissa 22.55 eur/l ja Ruotsissa 21.33 eur/l. Italiassa, Alankomaissa, Tanskassa, Ranskassa ja Virossa olutvero on 7.22–7.60 eur/l. Kreikassa se on 6.50 eur/l ja Kyproksessa 6.0 eur/l. Bulgariassa, Saksassa, Luxemburgissa ja Espanjassa olutvero on vain 1.92–1.99 eur/l. Vii-nin alkoholiverotus on korkein Irlannissa, Isossa-Britanniassa, Suomessa ja Ruotsissa.

Oluen korkea valmistevero Suomessa heikentää panimoalan toimintaedellytyksiä ulkomaisiin kilpailijoihin nähden. Varsinkin Viron huomattavasti alempi verotaso heikentää Suomen kilpailuasemaa. Vaikka Viro nostaa alkoholiveroan, maidemme välinen veroero pysyy valtavan suurena ja matkustajatuonti jatkuu. Oluen yksityinen matkailijatuonti oli 34.8 miljoonaa litraa vuonna 2014, kasvua edellisvuodesta kertyi 10 prosenttia. Suomessa oluen kotimaanmyynti oli viime vuonna 424.4 miljoonaa litraa.

Korkeat valmisteverot houkuttelevat myös panimoteollisuutta siirtämään toimintaa Suomesta edullisemman verotuksen maihin kuten Baltian maihin. Esimerkiksi Olvi Oyj:llä on tuotantoa Liettuassa, Latviassa, Virossa ja Valkovenäjällä.

VENÄJÄ ON ENÄÄ SUOMEN ELINTARVIKEVIENNIN KOLMANNEKSI TÄRKEIN VIENTIMAA

Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat. Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidenes Ruotsiin ja vajaat kymmenesosa Viroon.

Venäjä asetti elokuun alussa vuonna 2014 EU-maille, Yhdysvalloille, Kanadalle, Australialle ja Norjalle elintarvikkeiden tuontikiellon, joka aluksi oli voimassa vuoden. Kuluvan vuoden kesäkuun lopulla Venäjän hallitus päätti jatkaa tuontikieltoa vuodelle. Tuontikiellon piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet. Vaikutukset Suomen elintarviketeollisuudelle ovat mittavat.

Tuontikiellosta johtuen Suomen koko elintarviketeollisuuden viennin määrä väheni viime vuonna 3.4 prosenttia, mikä kuitenkin oli selvästi odotettua vähemmän. Elintarvikkeiden viennin määrä supistui 4.3 prosenttia, mutta juomien vientimäärä kasvoi vajaan prosentin.

Venäjänviennin vähenemisen vaikutus jäi odotettua pienemmäksi, koska elintarviketeollisuus pystyi tuntuvasti lisäämään vientiään Afrikkaan, Aasiaan, Pohjois-Amerikkaan ja Oseaniaan. Vienti näihin maihin on kuitenkin suurelta osin perustunut matalan jalostusasteen tuotteisiin.

Elintarvikkeiden osuus koko toimialan viennistä tammi-elokuussa 2015 oli 86 prosenttia ja juomien 14 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti supistui arvoltaan 15 prosenttia vuodentakaisesta ja juomien vienti väheni 3 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko elintarviketeollisuuden viennistä oli tammi-elokuussa 32 prosenttia, kun niiden vienti väheni arvoltaan 26 prosenttia vuodentakaisesta. Jalostetun ja säilötyn lihan osuus oli 10 prosenttia, kun ryhmän vienti nousi 7 prosenttia. Tislattujen alkoholijuomien osuus oli vajaat 8 prosenttia ja niiden vienti väheni 3 prosenttia.

Kuluvan vuoden tammi-elokuussa Ruotsi oli elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa 23.3 prosentin osuudellaan. Toiseksi tärkein vientimaa oli Viro, sen osuus oli 9.1 prosenttia. Venäjä oli kolmannella sijalla, ja sen osuus elintarviketeollisuuden viennistä oli 8.8 prosenttia. Alankomaat ja Kiina pysyivät 5 kärkimaan joukossa 4–5 prosentin osuudella. Toimialan viennistä vielä runsas viidennes suuntautui Venäjälle vuonna 2014.

Suomen teollisten elintarvikkeiden vienti Venäjälle putosi tammi-elokuussa 2015 arvoltaan 77 prosenttia edellisvuodesta. Juomien vienti väheni arvoltaan 25 prosenttia. Elintarvikkeiden osuus toimialan Venäjälle suuntautuneen viennin arvosta oli 78 prosenttia ja juomien 20 prosenttia.

Valmistetun kotieläinrehun osuus elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli peräti 21.4 prosenttia, myllytuotteiden osuus 9 prosenttia, maitaiden 8.7 prosenttia ja näkkileipien ja keksien 8.3 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden ja juuston osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa vain 1.2 prosenttia, kun se vastaavana ajanjaksona tammi-elokuussa 2014 oli 61.7 prosenttia. Näistä luvuista näkee, että Venäjän tuontikielto on iskenyt todella pahasti suomalaisen meijeriteollisuuteen.

Elintarvikkeiden vienti Ruotsiin väheni tammi-elokuussa 2 prosenttia, mutta juomien kohosi arvoltaan 5 prosenttia. Eniten Ruotsiin viedään maitotaloustuotteita ja juustoa, kaakaota, suklaata ja makeisia, sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa.

Viroon vietiin tammi-elokuussa 18 prosenttia edellisvuotista vähemmän elintarvikkeita ja 12 prosenttia vähemmän juomia. Suomesta Viroon vietiin eniten tislattuja alkoholijuomia, kaakaota, suklaata ja makeisia, jalostettua ja säilöttyä kalaa, siideriä ja muita hedelmä- ja marjaviinejä, olutta, mausteita ja maustekastikkeita, jalostettua teetä ja kahvia, sekä maitotaloustuotteita ja juustoa.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TUOTANTO SUPISTUU SEKÄ TÄNÄ ETTÄ ENSI VUONNA

Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla elintarvikkeiden vienti väheni arvoltaan Eurooppaan ja hieman myös Kauko-itään, mutta lisääntyi kaikkiin muihin maanosiin. Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo jäi tammi-elokuussa 13 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Toimialan vientihinnat laskivat keskimäärin 3.9 prosenttia, joten vientimäärä supistui vajaat 10 prosenttia vuodentakaisesta.

ETLA arvioi syyskuussa, että koko elintarviketeollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna noin 8 prosenttia. Ensi vuonna vienti kääntyy 2 prosentin kasvuun.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan toimialan tuotanto jäi tammi-elokuussa 3 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. ETLAn ennusteen mukaan tuotanto kotimaassa vähenee noin 3 prosenttia tänä vuonna ja vielä 2 prosenttia lisää ensi vuonna. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

EU-MAISSA TEKSTIILIEN JA VAATTEIDEN VALMISTUS VÄHENI VUODEN 2015 ALKUPUOLISKOLLA

Tekstiilien tuotanto väheni EU28-maissa kulu-
van vuoden tammi-kesäkuussa 0.9 prosenttia
vuodentakaisesta. Vaatteiden valmistus väheni
3.1 prosenttia. EU-maista Italia on ylivoimaisesti
suurin tekstiilien ja vaatteiden tuottajamaa. Valta-
osa Italian tuotannosta on vaatteiden valmistusta.
Ranskan ja Saksan tuotanto on alle puolet Itali-
an tuotannon arvosta. Suomen osuus EU-maiden
tuotannosta on hyvin pieni.

Bulgaria, Portugali, Liettua, Romania, Viro ja Ita-
lia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät.

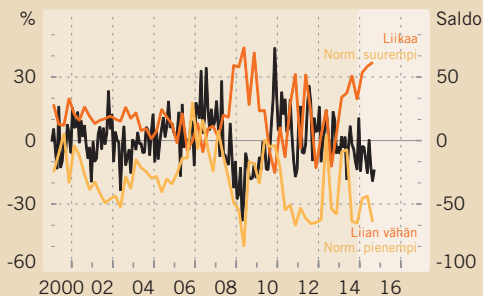
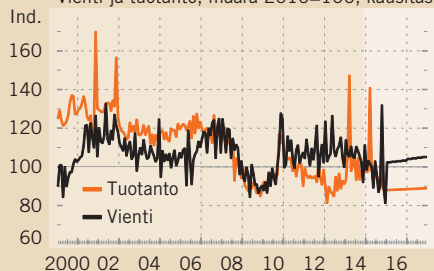
EU28-maiden tekstiilialan työllisyys väheni 1.3
prosenttia vuonna 2014. Vaatetusalan työllisyys
supistui 1.8 prosenttia.

Suomen teva-tuonnista 31 prosenttia tuli vuon-
na 2014 Kiinasta, 8 prosenttia Saksasta ja 8 pro-
senttia Ruotsista. Tekstiilien tuonnissa Saksan
osuus oli 16 prosenttia ja Kiinan 12 prosenttia.
Vaatteiden tuonnissa Kiinan osuus oli peräti 38
prosenttia ja Ruotsin 9 prosenttia. EU-maista Ita-
lian, Portugalin ja Ranskan tuotanto on kärsinyt
kiinalaisten vaatteiden ja tekstiilien tuontirajoitus-
ten poistamisesta viime vuosikymmenen lopul-
la. Lukuisat vapaakauppasopimukset helpottavat
kuitenkin tänä päivänä kansainvälistä kauppaa.
EU-Mercosur välisestä vapaakauppasopimuk-
sesta neuvotellaan vielä, viime vuonna asiassa
ei edetty. EU:n ja Kanadan välinen CETA-vapaa-
kauppasopimus saatiin valmiiksi vuonna 2014,
mutta sitä ei ole vielä ratifioitu. Myös EU:n ja Yh-
dysvaltojen välisestä TTIP-vapaakauppasopimuk-
sesta neuvotellaan.

Vuonna 2014 Euroopan unionin tärkeimmät
tekstiilialan viennin kohdemaat olivat Yhdysval-
lat, Kiina, Turkki, Sveitsi ja Marokko. Vaatetusalan

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.



— Viennin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
— Vientitilaukset, saldo (ast. oik.)
— Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S15.2/adbc02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

Hintojen muutos

Tekstiilit ja vaatteet



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/adbc07

tärkeimmät vientimaat olivat viime vuonna Sveitsi, Venäjä, Yhdysvallat, Hongkong ja Japani.

Suomalaisten tekstiili- ja vaatealan yritysten liikevaihdosta vajaat 60 prosenttia tulee vaatteiden ja

työvaatteiden valmistuksesta. Suurin osa teva-teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Ruotsiin meni kuluvan vuoden tammi-elokuussa 20 prosenttia ja Venäjälle 17 prosenttia alan viennistä. Vaatteista noin kolmasosa menee Venäjälle.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Vienti	0.2	2.8	-3.7	-5	2	2	2.7	1
Vientihinta	1.8	-0.3	0.8	1	0	0	1.5	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-6.1	-10.7	-8.7	-3.2	0.5	-0.1	-5.1	-0.1
- Työpanos	-5.8	-7.2	-3.6	-1.2	-3.7	-3.4	-4.8	-2.8
- Työn tuottavuus	-0.4	-3.7	-5.3	-2.0	4.4	3.5	-0.1	2.8
- Pääomavaltaituminen	-0.5	-0.7	-1.6	-0.6	0.2	0.2	-1.1	0.0
- Kokonaistuottavuus	0.1	-3.0	-3.8	-1.5	4.2	3.3	0.9	2.8

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014



Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13b

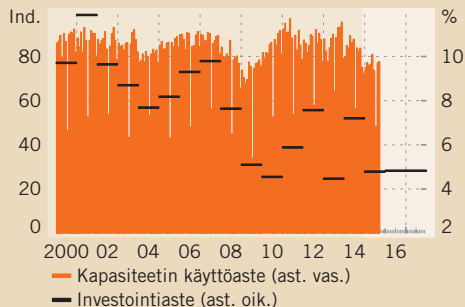
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100



Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/adbc08

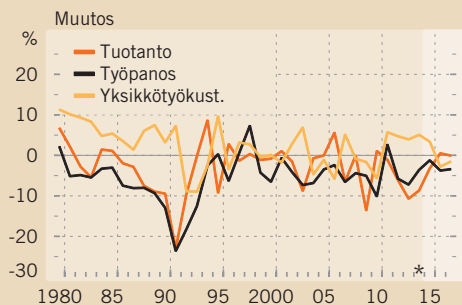
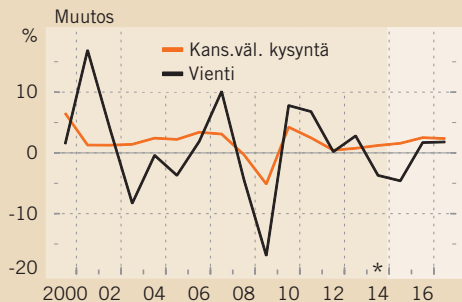
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/adbc04

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S15.2/adbc01

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Toimialan osuus Suomen¹⁾ %

teollisuuden jalostusarvosta	1.0
bruttokansantuotteesta	0.2
tavaraviennistä	1.3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Ahlstrom Oyj (kaikki toimialat)	1 001.1	3 490
L-Fashion Group Oy	245.8	1 560
Marimekko Oyj	94.2	473
Reima Oy	75.4	..

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2015, %

Ruotsi	19.8	Eurooppa	84.4
Venäjä	17.1	- EU28	61.8
Saksa	11.0	- Euroalue	33.6
Viro	7.8	- EFTA	4.6
Yhdysvallat	4.4	Pohjois-Amerikka	4.9
Iso-Britannia	3.6	Kauko-itä	7.5
Norja	3.3		
Ranska	2.6		
Alankomaat	2.2		
Kiina	2.2		

Suomalaisen vaatetusteollisuuden tuotannosta vain noin kymmenesosa on Suomessa. Kotimaisia tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa Virossa ja Kauko-idässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa. Henkilöstö Suomessa on tasaisesti vähentynyt viimeisten 10–12 vuoden aikana. Tevanake-alalla työskenteli Suomessa 6 788 henkilöä vuonna 2013, näistä 47 prosenttia vaatteiden valmistuksessa ja 31 prosenttia teknisten tekstiilien valmistuksessa.

TEVANAKE-TEOLLISUUDEN VIENTI POHJOIS-AMERIKKAAN ON VAHVASSA KASVUSSA

Tevanake-tuotteita vietiin Suomesta kuluvan vuoden tammi-elokuussa 428 miljoonan euron arvosta, eli 10 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Tekstiilien viennin arvo oli 170 miljoonaa euroa, vaatteiden ja turkisten 175 miljoonaa

euroa ja nahkan ja nahkatuotteiden 83 miljoonaa euroa.

Tekstiilien vienti lisääntyi tammi-elokuussa arvoltaan 5 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat nousivat keskimäärin vajaan prosentin, ja vientimäärä kasvoi runsaat 4 prosenttia.

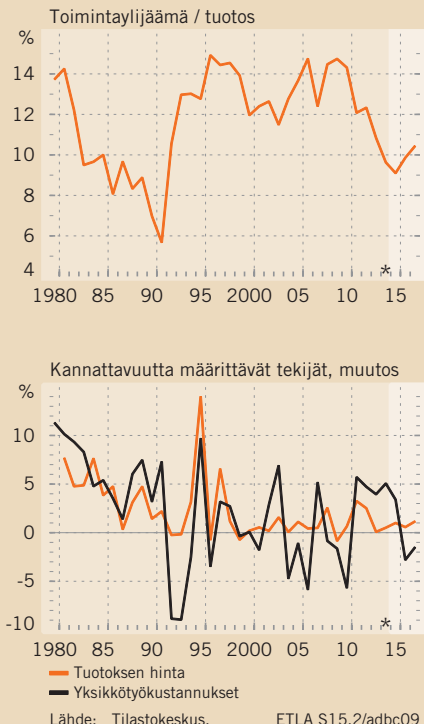
Vienti Eurooppaan nousi arvoltaan 4 prosenttia, sen osuus oli 72 prosenttia koko tekstiiliviennistä. Vienti Aasiaan lisääntyi arvoltaan 2 prosenttia, sen osuus oli 12 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan kohosivat 23 prosenttia ja niiden osuus oli 10 prosenttia.

Tekstiilien viennistämme Saksan osuus oli tammi-elokuussa 12 prosenttia, Ruotsin runsaat 9, Yhdysvaltojen 9 prosenttia, Venäjän runsaat 8 ja Ison-Britannian vajaat 7 prosenttia. Tekstiilejä on tänä vuonna viety Isoon-Britanniaan, Yhdysvaltoihin ja Saksaan huomattavasti edellisvuotista enemmän. Vienti Ruotsiin, Venäjälle ja Viroon on vähentynyt.

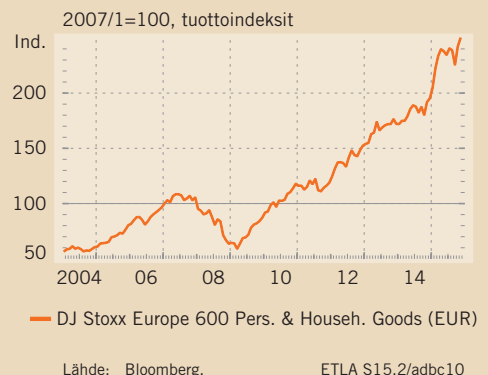
Vaatteiden ja turkisten viennin arvo väheni tammi-elokuussa 13 prosenttia viimevuotisesta. Vaatteiden vientihinnat jäivät keskimäärin edellisvuoden lukemiin, joten vientimäärä väheni 13 prosenttia.

Vienti Eurooppaan laski 14 prosenttia vuodentakaisesta ja sen osuus alan viennistä oli 94 pro-

Kannattavuus



Osakekurssit



senttia. Aasian (pl. Keski- ja Lähi-itä) osuus oli 3 prosenttia, vienti sinne nousi arvoltaan prosentin edellisvuodesta. Pohjois-Amerikan osuus oli run-
sas prosentti, ja toimitukset alueelle kohosivat 15 prosenttia.

Vaatteiden ja turkisten viennistämme Venäjän osuus oli 26 prosenttia, Ruotsin 22, Saksan 13, Viron 10 ja Ranskan vajaan 3 prosenttia. Vienti Venäjälle supistui arvoltaan 36 prosenttia. Toimitukset vähenivät myös Ranskaan, Latviaan, Alankomaihin, Norjaan, Liettuaan ja Japaniin. Vienti Ruotsiin, Saksaan ja Viroon oli sen sijaan kasvussa.

Nahan ja nahkatuotteiden viennin arvo supistui tammi-elokuussa 27 prosenttia edellisvuodesta. Nahka- ja kenkäteollisuuden vientihinnat nousivat keskimäärin vajaan 2 prosenttia viimevuotisesta. Alan viennin määrä putosi 29 prosenttia.

Tärkein markkina-alue oli Eurooppa 89 prosentin osuudella. Vienti Euroopan maihin laski 30 prosenttia. Vienti Aasiaan sen sijaan kasvoi arvoltaan 3 prosenttia, ja alueen osuus oli 8 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan kohosivat 77 prosenttia, ja niiden osuus oli 2 prosenttia.

Nahan ja nahkatuotteiden viennistämme Ruotsin osuus oli 37 prosenttia, Venäjän 17, Viron 7 prosenttia, Norjan 6 ja Saksan 4 prosenttia. Vienti Saksaan, Japaniin ja Belgiaan oli vahvassa kasvussa, mutta vienti Ruotsiin, Venäjälle, Viroon ja Norjaan väheni viimevuotisesta.

KOLMASOSA YRITYKSISTÄ ODOTTAA HUONOMPIA AIKOJA

Elinkeinoelämän keskusliiton marraskuussa julkaiseman suhdannetiedustelun mukaan teollisuuden suhdannenäkymät ovat heikentyneet entisestään. Vastanneista yrityksistä 27 prosenttia odotti heikkeneviä suhdanteita. Paranevia suhdannenäkymiä odottavia yrityksiä oli vain 2 prosenttia. Tilaukset ovat huomattavasti normaalia pienemmät ja kaksi kolmasosaa yrityksistä ilmoitti, että kapasiteettia on vapaana. Henkilöstön määrän vähenemisen odotetaan jatkuvan.

ETLA arvioi syyskuussa, että tekstiili-, vaate-
tus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä supistuu vielä tänä vuonna 5 prosenttia, mutta kääntyy ensi vuonna 2 prosentin kasvuun.

Tevanake-alan tuotanto supistui tammi-elokuussa teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan 3.3 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien valmistus lisääntyi 13 prosenttia, mutta vaatteen valmistus supistui 15 prosenttia ja nahan ja nahkatuotteiden valmistus väheni 11 prosenttia. Tevanake-teollisuuden tuotos vähenee tänä vuonna 3 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna prosentin.

Rakentaminen

RAKENTAMISEN AALLONPOHJA OHITETTU

Rakennustuotannon neljä vuotta kestänyt alamäki taittui alkuvuonna. Kausitasoitettujen lukujen mukaan koko rakentamisen tuotanto kasvoi vuoden toisella neljänneksellä runsaan 1 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Nousujohteista kehitystä vauhdittivat maa- ja vesirakentaminen sekä talojen korjausrakentaminen. Viime syksyn aikana uudisrakentamisen aloitukset ovat kääntyneet loivaan nousuun, mikä ennakoi uudistuotannon laskun loivenevan ensi vuoden alkupuoliskolla.

Tänä vuonna rakennustuotannon määrän ennustetaan supistuvan vajaat 1 prosenttia. Talonrakentaminen (ml. korjausrakentaminen) supistuu 2.5 prosenttia, mutta maa- ja vesirakentamisessa päästään 4 prosentin kasvuun.

YRITYSTEN RAKENTAMINEN VAUHDITTUU

Ennustejaksolla yleisen suhdannetilanteen paraneminen ja teollisuusyritysten investointien käynnistyminen sekä hallituksen päättämät väylien peruskorjaushankkeet vauhdittavat koko rakennustuotannon keskimäärin 2.5 prosentin kasvuun.

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit



Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/af05

Tuotanto ja tilaukset

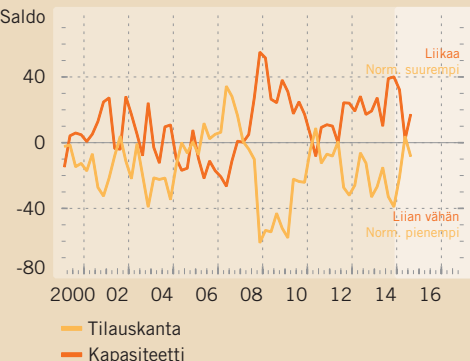
Tuotanto, 2010=100, kausitasoitettu



Tuotannon muutos edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta



Saldo



Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus.

ETLA S15.2/af01

Talonrakentamisessa elpyminen painottuu yritysten ja yhteisöjen hankkeisiin. Muun talonrakentamisen tuotannon arvioidaan lisääntyvän keskimäärin 3.5 prosenttia vuodessa.

Asuinrakentamisen arvioidaan elpyvän yritysten rakentamista hitaammin, koska kotitalouksien ostovoiman kasvu jää vaatimattomaksi. Asuntojen uudistuotannon arvioidaan kasvavan vuosittain 2 prosenttia.

HEIKKO KANNATTAVUUS RIESANA

Rakennusteollisuuden (RT) julkaiseman selvityksen mukaan vuosina 2007–2014 alan yritysten tulokset suhteessa liikevaihtoon puoliintuivat 3.1 prosenttiin.

Kuluvana vuonna rakennusyritysten kannattavuuden arvioidaan pysyvän heikkona, koska rakentamisen kysyntä kotimaassa on vähäistä.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-5.3	-2.6	-3.7	0.3	1.4	1.8	-0.1	1.4
- Työpanos	-1.1	-2.4	-2.7	1.2	0.3	0.2	0.0	0.4
- Työn tuottavuus	-4.2	-0.2	-1.0	-0.9	1.1	1.6	-0.2	1.0
- Pääomavaltuutus	1.1	1.0	0.9	-0.4	-0.1	0.1	0.5	0.0
- Kokonaistuottavuus	-5.3	-1.2	-1.9	-0.5	1.2	1.5	-0.6	1.0

Lähde: Tilastokeskus.

Rakentamisen hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Rakennusaineteoll.
Metallituoteteoll.
Puuteollisuus
Tuonti
Muu teollisuus
Muut palvelut
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Rakentaminen
28.7 mrd. EUR

TUOTOS

Asuntojen omistus

Investoinnit

Kulutus

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13o

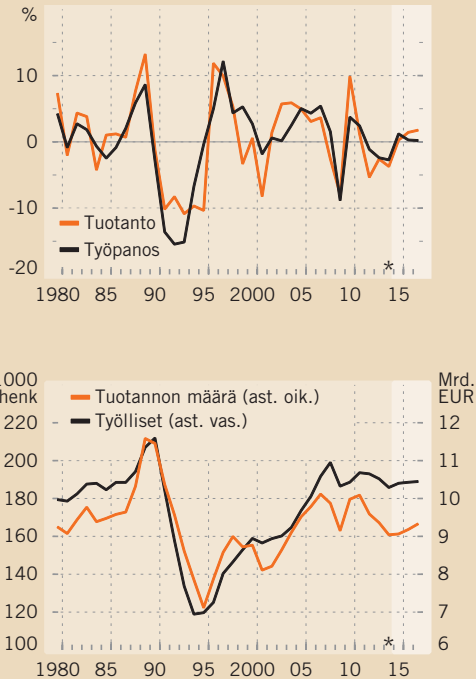
Lisäksi suurimpien rakennusyritysten tuloksia raskentaa mm. Venäjän markkinoiden hiljentyminen ja ruplan devalvoituminen. Ennustejaksolla rakennusyritysten kannattavuuden odotetaan paranevan hitaasti.

Rakennusyritysten omien investointien odotetaan putoavan tänä vuonna 4 prosenttia. Ensi vuonna rakentamisen kysynnän kasvun varmistumisen

myötä niiden investoinnit kääntyvät keskimäärin 4 prosentin kasvuun.

Rakennustuotannon elpyminen lisää asteittain myös työvoiman tarvetta. Tänä vuonna alan työpaikat supistuvat 2.5 prosenttia, mutta ensi vuonna niiden odotetaan lisääntyvän 0.5 prosenttia. Vuonna 2017 rakennustoimialan työn kysynnän arvioidaan kasvavan 0.8 prosenttia.

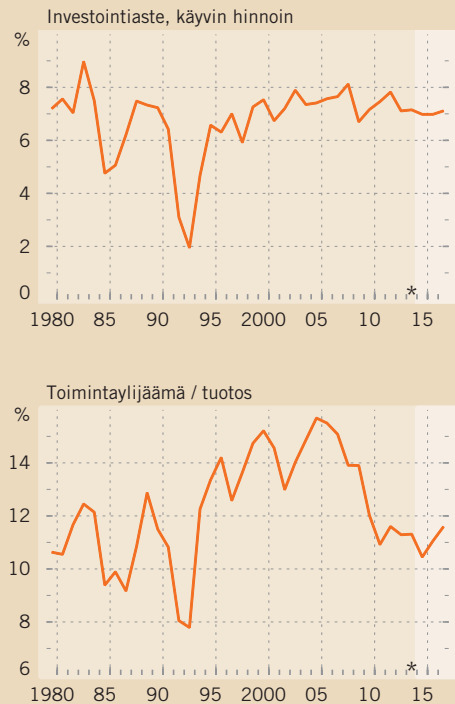
Tuotanto ja työllisyys



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/af03

Investoinnit ja kannattavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/af04

Kauppa

OSTOVOIMAN HEIKKO KEHITYS ON PAINANUT KAUPPAA

Ennakkotietojen mukaan koko kaupan alan tuot-
tama arvonlisäys väheni kuluvan vuoden kol-
men ensimmäisen neljänneksen aikana 1.4 pro-
senttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.
Kolmannella neljänneksellä kausitasoitettu ar-
vonlisäys hyppäsi 0.7 prosenttia edellisestä nel-
jänneksestä. Vastaavasti mitattu kaupan liikevaihi-
don määrä nousi kuitenkin vain 0.1 prosenttia,
joten tilastojen voidaan odottaa vielä tarkentuvan.

Vuodentakaisesta tapahtunut aleneminen johtuu
pitkälti tukkukaupan kehityksestä. Vähittäiskaup-
pa on polkenut paikallaan.

Hidas ostovoiman kehitys ja työmarkkinoiden
heikkous ovat painaneet vähittäiskaupan myyn-
tiä. Ansiotulokehitys on ollut huonoa, koska kan-
santalouden tuottavuuskasvu on hidastunut.
Pitkällä aikavälillä ansiotulojen nousu riippuu
tuottavuuden kasvusta.

Kuluvana vuonna reaalista ostovoimaa on kui-
tenkin tukenut hieman nollan alapuolelle pai-
nunut inflaatio. Vähäinen ostovoiman kasvu on
suuntautunut palvelujen ja kestokulutustavaroii-

den kysyntään, kun taas lyhytikäisten ja puoli-
kestävien tavaroiden kysyntä on kehittynyt näitä
heikommin.

ODOTUKSET HIEMAN PARANTUNEET

Vähittäiskaupan yritysten odotukset heikkenivät
voimakkaasti vuoden 2014 lopussa. Helmikuun
2015 jälkeen odotukset ovat kohentuneet selväs-
ti, mutta taso oli vielä lokakuussa pitkän aikavälin
keskimääräistä tasoa heikompi.

KAUPAN NÄKYMÄT OVAT VAIMEAT

Ansiotulokehitys on edelleen heikkoa vuoden
2015 lopulla sekä ensi vuonna. Vientialojen kil-
pailukyyn palauttaminen edellyttää hidasta an-
siotulojen kehitystä myös tätä pidempään.

Vuonna 2016 inflaatio palaa positiiviseksi. Näin
reaalisen ostovoiman kasvu on heikompaa kuin
vuonna 2015. Samansuuntaisesti vaikuttavat
myös julkisen sektorin säästöt.

Työttömyyden trendin nousu tasaantui kesän
2015 aikana ja kääntyi sen jälkeen hitaaseen
laskuun. Myös työllisyyden trendi on kääntynyt
nouluun. Tämä mahdollinen käänne työmarkki-

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin

EUR

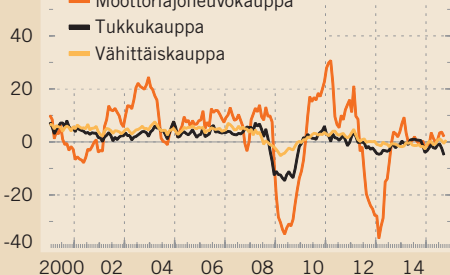


Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ag01

Myynnin kehitys

%



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ag02

noilla on vielä hento, mutta jatkuessaan se tukee yksityistä kulutusta. Ennusteen mukaan työttömyys alenee kuitenkin vain hitaasti ennusteperiodin aikana.

ETLAn syksyn ennusteen mukaan koko kaupan alan arvonlisäys alenee kuluvana vuonna yhden prosentin viime vuodesta. Vuosille 2016–2017 odotetaan 0.2–0.3 prosentin kasvua. Vähittäis-

kaupan kasvun odotetaan olevan edelleen ripeämpää kestokulutustavaroissa kuin lyhytikäisemmissä tavaroissa. Aiempaa parempi kehitys rakennusallalla tukee puolestaan tukkukauppaa.

TUKKUKAUPPA ON PIENENTYNYT

Myyntin määrää tarkasteltaessa havaitaan, että edellä kuvattu kaupan alan pudotus on johtunut pitkälti tukkukaupan kehityksestä. Kuluvan vuo-

Keskeiset tunnusluvut

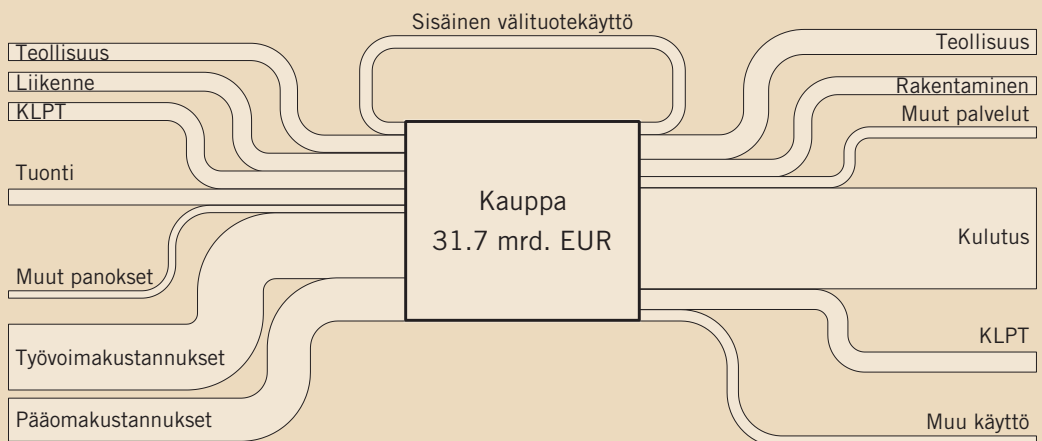
	2012	2013	% -muutos		2016 ^E	2017 ^E	Keskimäärin	
			2014*	2015 ^E			2010–14	2015–19 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1.9	-4.2	-0.4	-1.0	0.3	0.2	0.6	0.1
- Työpanos	1.9	-0.8	-0.9	-1.1	-1.6	-1.4	-0.5	-1.1
- Työn tuottavuus	0.1	-3.4	0.6	0.0	1.9	1.6	1.1	1.2
- Pääomavaltuistuminen	-0.4	0.2	0.4	0.3	0.5	0.5	0.1	0.4
- Kokonaistuottavuus	0.5	-3.6	0.2	-0.3	1.3	1.1	1.0	0.8

Lähde: Tilastokeskus.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13j

den ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana tukkukaupan myynnin määrä aleni 2.4 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vähit-

täiskaupan myynnin määrä oli puolestaan muuttumaton ja moottoriajoneuvojen myynnin määrä kasvoi 0.8 prosenttia.

Osaakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit



Lähde: Bloomberg.

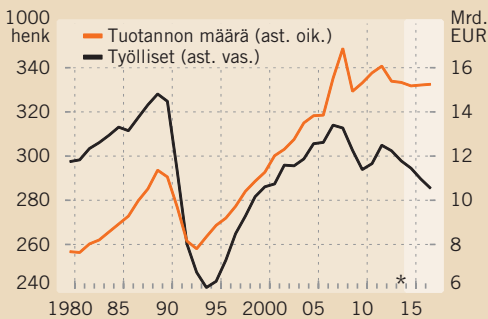
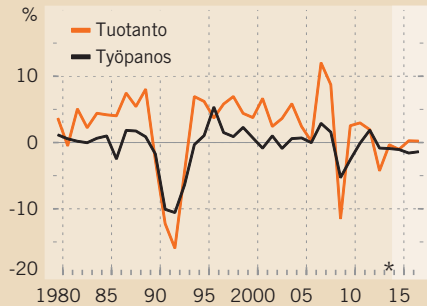
ETLA S15.2/ag05

Autojen romutuspalkkio on piristänyt autoalan kauppaa. Kesä-syyskuussa moottoriajoneuvojen myynnin määrä oli 3.5 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Heinä-lokakuussa henkilöautojen ensirekisteröintien määrä oli 6.2 prosenttia korkeampi. Myös paketti- ja kuorma-autojen ensirekisteröinti on vastaavasti ollut kasvussa.

ERIKOISTUNEISSA MYYMÄLÖISSÄ KASVUA

Vähittäiskaupan keskimääräinen nollakasvu sisältää hyvin erilaista kehitystä kaupan eri aloilla. Heikosti on mennyt päivittäistavarakaupalla, jonka liikevaihdon määrä aleni kuluven vuoden tammi-syyskuussa 0.9 prosenttia edellisvuodesta. Vähittäiskauppa on pienentynyt myös erikois-

Tuotanto ja työllisyys

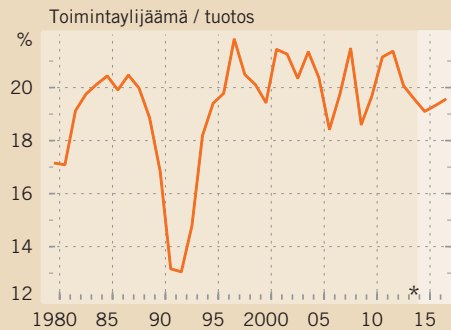


Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ag03

Investoinnit ja kannattavuus

Investointiaste, käyvin hinnoin



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ag04

tumattomissa myymälöissä reilun yhden prosentin vuodontakaisesta.

Erikoistuneissa myymälöissä kauppa sujui sen sijaan tammi-elokuussa kohtalaisesti, ja myynnin määrän kasvua kertyi Tilastokeskuksen mukaan keskimäärin 1.7 prosenttia vuodontakaisesta. Kultasepänteosten ja kellojen vähittäiskauppa kasvoi 13.4 prosenttia, urheiluvälineiden 9.7 prosenttia, kodinkoneiden ja viihde-elektronikan 9.6 prosenttia sekä optisen alan 6.3 prosenttia.

Tilastokeskuksen luvuissa tuotteiden laadun paraneminen mm. teknisten ominaisuuksien lisääntymisen myötä näkyy määraindeksissä. Tämä koskee erityisesti kodinkoneita ja viihde-elektronikkaa. Myytyjen tuotteiden kappalemäärät eivät ole kaikissa tapauksissa kehittyneet yhtä hyvin.

Myynnin määrä puolestaan aleni ajoneuvojen polttoaineissa (-3.2 %), vaatteissa ja jalkineissa (-3.8 %) sekä rautakauppatavaroissa (-1.7 %). Ajoneuvojen polttoaineiden myynnin määrä on alentunut jo kymmenen vuoden ajan. Ajoneuvojen polttoainetehokkuuden edelleen parantuessa tämä kehitys jatkuu myös tulevaisuudessa.

Erikoismyymälöiden lisäksi kauppa on kasvanut postimyyntiliikkeiden ja internetin välityksellä (+7.8 prosenttia).

MYNTIHINNAT OVAT LASKENEET...

Tilastokeskuksen laskema kaupan myynnin määrä on saattanut kasvaa selvästikin, mutta myynnin arvo ei. Tuotteiden hinnat ovat laskeneet niin, että tammi-heinäkuussa erikoismyymälöidenkin koko myynnin arvo aleni vuodontakaiseen verrattuna 0.3 prosenttia. Koko kaupan alalla myynnin arvo aleni tammi-syyskuussa 3.1 prosenttia, kun tukkukaupassa laskua kertyi 5.0 prosenttia.

... JA TYÖLLISYYS ALENTUNUT

Heikon markkinatilanteen rasittamana kaupan työllisyys on pienentynyt. Heinä-syyskuussa työllisiä oli 4.3 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tukkukaupassa työllisyys aleni 13.3 prosenttia ja vähittäiskaupassa 0.8 prosenttia. Moottoriajoneuvojen kaupan työllisyys oli puolestaan muuttumaton.

EK:n suhdannebarometrin mukaan kaupan alan työllisyys heikkenee edelleen loppuvuoden aikana. Riittämätön kysyntä nähdään suurimpana kasvun esteenä. Tilanne on jopa pahentunut vuoden 2015 aikana. Toisaalta myyntiodotukset ovat aiemmasta parantuneet.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

TOIMIALAN ARVONLISÄYS ON NOUSSUT TÄNÄ VUONNA

Ennakkotietojen mukaan majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäyksen määrä nousi kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 0.5 prosenttia vuodentakaisesta. Kausitasoitettuna kasvua on kertynyt keskimäärin 0.3 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

YÖPYMISTEN MÄÄRÄ MELKO VAKAA

Matkailu on pitänyt hyvin pintansa, vaikka venäläismatkailijoiden määrä on laskenut selvästi ruplan arvon romahtamisen myötä.

Yöpymisten määrällä mitattuna venäläismatkailijoita oli heinä-syyskuussa 42 prosenttia vähemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2014. Muiden ulkomaalaisten yöpymisten määrä kuitenkin kasvoi 12.5 prosenttia. Kun kotimaiset yöpymiset nousivat 0.9 prosenttia, kaikkien yöpymisten määrä kasvoi 1.0 prosenttia venäläiskadosta huolimatta. Kesällä nousi erityisesti kiinalaisten (+49 % ja 26 000 hlöä) ja sveitsiläisten (+48 % ja 22 000 hlöä) matkailijoiden yöpymisten määrä edellisvuodesta.

Kuluvan vuoden aikana kaikista yöpymisistä on 72 prosenttia ollut kotimaisia ja 28 prosenttia ulkomaalaisia. Venäläisten osuus kaikista ulkomaalaisten yöpymisistä on ollut alle 15 prosenttia, kun se oli korkeimmillaan melkein 28 prosenttia vuonna 2013. Ruotsalaisten ja saksalaisten osuus on tänä vuonna ollut melkein 11 prosenttia kum-

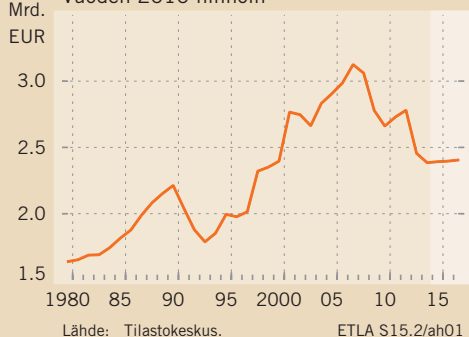
Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos



Tuotanto

Vuoden 2010 hinnoin



Osakekurssi

2007/1=100, tuottoindeksit



mankin. Kaikkien aasialaisten osuus ulkomaalaisten yöpymisistä on noussut yli 13 prosenttiin.

Hotellihuoneiden käyttöaste on pysynyt suhteellisen vakaana. Kuluvin vuoden tammi-syyskuussa se nousi 0.6 prosenttiyksikköä viime vuodesta ja on vuosien 2007–2015 keskimääräisellä tasolla.

RAVITSEMISTOIMINNASSA LIIKEVAIHDON KASVUA

Tammi-heinäkuussa majoitustoiminnan käypä-hintainen liikevaihto oli vain 0.6 prosenttia korkeampi kuin vastaavana aikana vuonna 2014. Tammi-elokuussa yöpymisen keskihinta nousikin tuon saman 0.6 prosenttia viime vuodesta.

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 ^E	2016 ^E	2017 ^E	2010–14	2015–19 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1.9	-11.7	-2.9	0.3	0.2	0.4	-2.9	0.3
- Työpanos	1.8	-0.9	3.3	0.0	-0.1	0.5	0.6	0.3
- Työn tuottavuus	0.1	-10.9	-5.9	0.3	0.3	-0.1	-3.5	0.0
- Pääomavaltuutuminen	-0.1	0.2	-0.7	-0.1	-0.1	-0.2	0.1	-0.1
- Kokonaistuottavuus	0.1	-11.0	-5.3	0.4	0.3	0.0	-3.6	0.1

Lähde: Tilastokeskus.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
7.2 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Muut palvelut
Kulutus
KLPT
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13k

Ravitsemistoiminnassa tammi-heinäkuun käypä-hintainen liikevaihto oli puolestaan 2.5 prosentin kasvussa. Majoitustoiminnan käypähintainen liikevaihto on ollut vakaa jo kohta neljän vuoden ajan. Ravitsemisalalla on sen sijaan ollut jatkuvaa kasvua.

TILASTOITU TYÖLLISYYS NOUSSUT

Tammi-syyskuussa koko toimialan työllisyys oli 3.1 prosenttia korkeampi kuin vastaavana aikana vuonna 2014. Majoitustoiminnan palkkasummaindeksi aleni tammi-elokuussa 1.5 prosenttia vuodentakaisesta, kun ravitsemistoiminnan nousi 3.1 prosenttia.

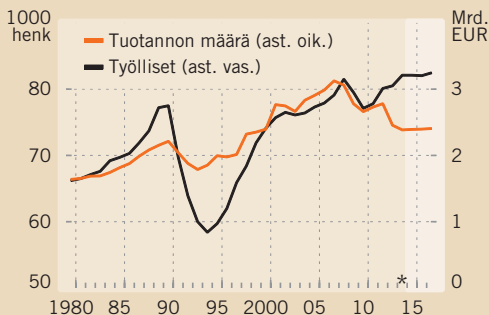
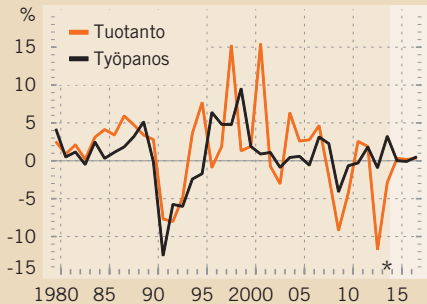
NÄKYMÄT VAISUT

EK:n marraskuun barometrissa matkailu- ja ravintola-alan yritysten näkymät olivat edelleen keskimääräistä heikommat. Riittämätön kysyntä on suurin kasvua rajoittava tekijä.

ETLAn syksyn ennusteessa on arvioitu koko toimialan arvonlisäyksen kasvavan ensi vuonna keskimäärin vajaan prosentin. Tämänkin jälkeen kasvu on vaimeaa.

Pitkäjänteinen markkinointi tukee ulkomaista matkailua Suomeen. Tässä on varmasti kasvu-mahdollisuuksia pitkällä aikavälillä. Kotimaisen ostovoiman hidas kasvu ensi vuonna ei kuitenkaan siivitä majoitus- ja ravitsemistoiminnan kotimaista kasvua.

Tuotanto ja työllisyys



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ah03

Investoinnit ja kannattavuus

Investointiaste, käyvin hinnoin



Toimintaylijäämä / tuotos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ah04

Kuljetus ja varastointi

LIIKENTEEN ARVONLISÄYS ALENTUNUT VIIME VUODESTA...

Vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana liikennesektorin arvonlisäys aleni ennakkotietojen mukaan 0.1 prosenttia vuodentakaisesta. Kausitasoitettuna kasvua on vuoden sisällä kertynyt keskimäärin 0.1 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Vaisua kehitystä selittää se, että toimialan tuotoksesta menee 30 prosenttia panoksiksi teollisuuteen, erityisesti paperiteollisuuteen, ja 5 prosenttia tukkukauppaan, joiden kehitys kuluvana vuonna on ollut heikkoa.

... SAMOIN KUIN TYÖLLISYYS

Maa-, vesi- ja ilmaliikenteen työllisyys aleni vuoden ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana 5.1 prosenttia vastaavasta ajankohdasta vuonna 2014. Koko kuljetus ja varastointi -toimialan (H) työllisyys aleni 2.9 prosenttia. Viidessä vuodessa työllisyys onkin alentunut huomattavasti mm. teollisuuden tuotannon vähenemisen myötä.

Heinä-syyskuussa 2015 tilanne tasoittui ainakin väliaikaisesti, sillä koko toimialan työllisyys kasvoi 0.2 prosenttia vuodentakaiselta tasoltaan.

PALKKASUMMAN KEHITYS LÄHELLÄ NOLLAA

Maa- ja rautatieliikenteessä nimellinen palkkasumma oli tammi-syyskuussa 1.2 prosenttia korkeampi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2014. Vesiliikenteessä palkkasumma aleni 2.0 prosenttia, kun taas varastoinnissa ja liikennettä palvelevassa toiminnassa se nousi 0.2 prosenttia. Koko toimialan palkkasumma aleni 0.3 prosenttia.

PAKETTI- JA LINJA-AUTOJEN ENSIREKISTERÖINNIT KOHTALAISIA

Pakettiautojen ensirekisteröintien määrä on ollut hitaassa kasvussa hieman kolmatta vuotta. Määrä on kuitenkin edelleen hieman alempi kuin keskimäärin 2000-luvulla. Kuorma-autojen ensirekisteröinti on aavistuksen noussut kuluvan vuoden aikana, mutta taso on edelleen 2000-luvun pohjalla. Linja-autojen ensirekisteröinti on sen sijaan pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella.

TAVARALIIKENTEESSÄ LASKUA, MATKUSTAJALIIKENTEESSÄ KASVUA

Ammattimaisessa kotimaan tieliikenteessä kuljetetun tavarantoiminnan määrä, pl. maa-aineskuljetukset, on alentunut pitkään, mutta kehityksessä on nähtävissä tasaantumista. Vastaavaa tasaantumista on tosin ennenkin väliaikaisesti nähty.

Tammi-syyskuussa ulkomaan merikuljetusten tonnimäärä aleni 5.6 prosenttia tuonnissa ja 7.7 prosenttia viennissä. Viennissä painoi Nesteen jalostamon huoltoseisokin vaikutus öljytuotteiden viennin määrään. Matkustajameriliikenne puolestaan kasvoi 1.8 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi on edelleen pääkohde, mutta liikenne Viroon on melkein yhtä suurta.

Lentoliikenne on ollut kuluvana vuonna pienessä kasvussa. Matkustajien lukumäärä kasvoi tammi-lokakuussa kotimaan liikenteessä 1.9 prosenttia vuodentakaisesta. Kun kansainvälinen matkus-

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ai01

taminen kasvoi 1.1 prosenttia (Helsingissä 2.6 prosenttia), matkustajien määrä kasvoi yhteensä 1.3 prosenttia. Finnairin uudet laajarunkoiset A350-koneet vahvistanevat matkustajaliikenteen kasvua pitkillä lennoilla, ja tukevat siten myös matkailualaa Suomessa. Matkustajaliikenteestä poiketen lentoliikenteen tavaraliikenteen määrä on kuluvana vuonna alentunut 13.5 prosenttia.

NÄKYMÄT VAIMEAT

EK:n marraskuissa suhdannebarometrissa liikennealan kasvun esteeksi nähdään riittämätön kysyntä, kuten yleisestikin yritysbarometreissä tällä hetkellä. Suidannenäkymien saldoluku on edelleen negatiivinen, vaikkakaan ei yhtä pahasti kuin vuonna 2014. Seuraavien kolmen kuukauden näkymät ovat liikevaihdon osalta jopa lievästi positiiviset.

Keskeiset tunnusluvut

	2012	2013	% -muutos		2016 ^E	2017 ^E	Keskimäärin	
			2014*	2015 ^E			2010-14	2015-19 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1.5	-0.1	-2.3	-0.4	0.5	1.0	2.3	0.5
- Työpanos	-1.8	-2.1	-1.5	-1.1	-1.1	-0.7	-2.3	-0.7
- Työn tuottavuus	3.4	2.0	-0.8	0.7	1.6	1.7	4.7	1.3
- Pääomavaltuistuminen	0.5	0.6	0.0	-0.1	-0.1	-0.1	0.6	-0.1
- Kokonaistuottavuus	2.8	1.4	-0.8	0.8	1.7	1.9	4.1	1.4

Lähde: Tilastokeskus.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakust.
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Liikenne
23.2 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Kulutus
Vienti
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13I

ETLAn syyskuussa julkaistussa ennusteessa on arvioitu liikennetoimialan (H) arvonlisäyksen alenevan kuluvana vuonna 0.4 prosenttia. Ensi vuodeksi ennustetaan 0.5 prosentin kasvua, kun viennin ja tehdasteollisuuden tuotannon arvioidaan lähtevän kasvuun.

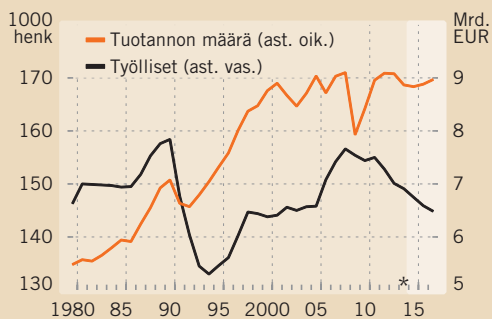
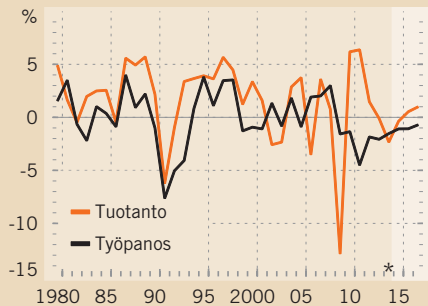
Osakekurssi



Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/ai05

Tuotanto ja työllisyys



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ai03

Investoinnit ja kannattavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

RAHOITUS- JA VAKUUTUSALA KASVANUT

Monesta muusta toimialasta poiketen rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäys on viime aikoina kasvanut kovaa. Ennakkotietojen mukaan se nousi kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 4.7 prosenttia vuodentakaisesta. Kausitasoitettuna toinen neljännes oli erityisen hyvä, kun taas kolmannella neljänneksellä tuli pientä laskua. Tammi-syyskuussa toimialan nimellinen palkkasumma nousi 1.7 prosenttia vuodentakaisesta.

ASUNTOJEN HINNOISSA HIEMAN NOUSUA

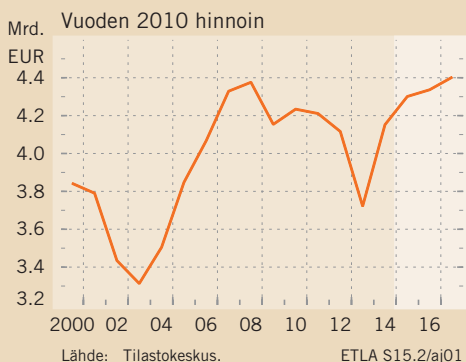
Asuntojen hinnat ovat alkaneet uudelleen nousta pääkaupunkiseudulla. Muualla maassa kehitys on keksimäärin heikompaa ja hinnat ovat laskeutuneet. Ansiotulokehitys ja työmarkkinatilanne ovat kuitenkin heikkoja, joten näköpiirissä ei pitäisi olla merkittävää asuntojen hintojen nousua. Toisaalta kasvukeskuksissa on hintapaineita vähäisen uudistuotannon vuoksi.

Syys-lokakuussa kotitalouksien lainanottoaikamus oli hieman euroajan keskimääräisen tason alapuolella. Vielä keväällä se oli selvästi sen ylä-

Eräitä tuotantoindikaattoreita



Tuotanto



puolella. Arvion huonontumiseen todennäköisesti vaikutti heikentynyt työmarkkinatilanne.

Syyskuussa suomalaisten kotitalouksien lainoja oli 2.3 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Tähän vaikutti se, että lyhennysvapaakampanjojen aikana monia lainoja ei lyhennetty.

KOROT EDELLEEN ALENTUNEET

Marraskuun puolivälissä 3 kuukauden euribor oli -0.09 prosenttia ja 12 kuukauden korko oli 0.07 prosenttia. Lasku hieman jyrkkenei loka-marraskuun aikana.

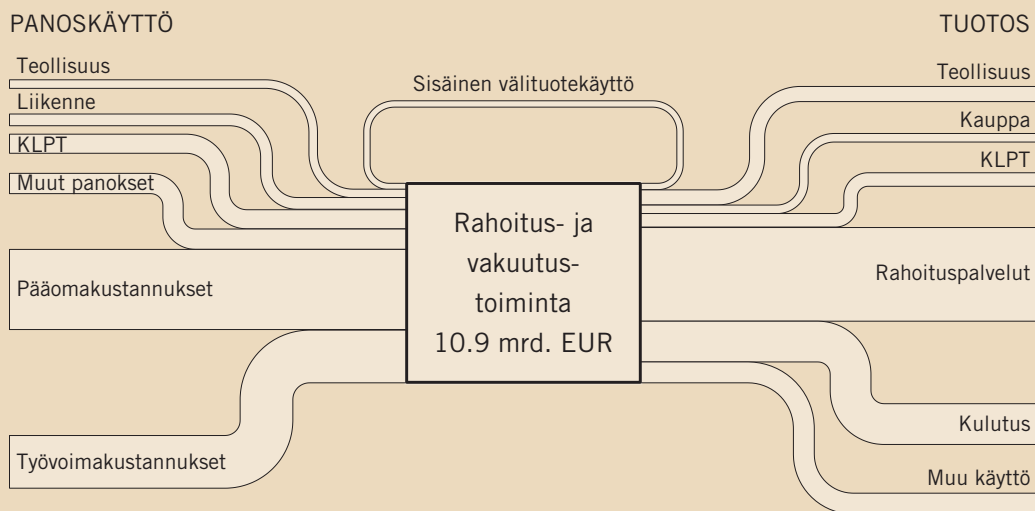
Suomen Pankin mukaan asuntolainojen keskimääräiset marginaalit ovat alentuneet kesän

Keskeiset tunnusluvut

	2012	2013	% -muutos				Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 [€]	2016 [€]	2017 [€]	2010-14	2015-19 [€]
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2.3	-9.6	11.6	3.6	0.8	1.5	0.2	1.8
- Työpanos	-1.1	-0.8	-2.1	0.3	-0.6	-0.2	-0.8	-0.1
- Työn tuottavuus	-1.2	-8.8	13.9	3.3	1.4	1.7	1.1	2.0
- Pääomavaltistuminen	-1.1	-1.0	0.3	-0.3	0.2	0.1	-1.0	0.1
- Kokonaistuottavuus	-0.1	-7.9	13.6	3.6	1.2	1.6	2.1	1.9

Lähde: Tilastokeskus.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2014



KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13m

2013 jälkeen. Syyskuussa keskimääräinen marginaali oli 1.29 prosenttiyksikköä, kun se oli 1.49 prosenttiyksikköä vuotta aiemmin.

Kotimaisten liikepankkien yrityksille ja kotitalouksille antamien euromääräisten lainojen keskiporko vähennettynä niiden talletusten keskiporkolla on myös alentunut. Se oli syyskuussa 1.34 prosenttiyksikköä, kun vuotta aiemmin se oli 1.46 prosenttiyksikköä. Kehitys kertoo kilpailun kiristymisestä toimialalla.

PÖRSSIKURSSIT VIRONNEET UUDELLEEN – USA:N KOROT NOUSSEVAT

Vuoden 2015 alussa pörssikurssit nousivat yleisesti ripeästi. Elo-syyskuussa oli pudotus, mutta sen jälkeen kurssit ovat jälleen nousseet.

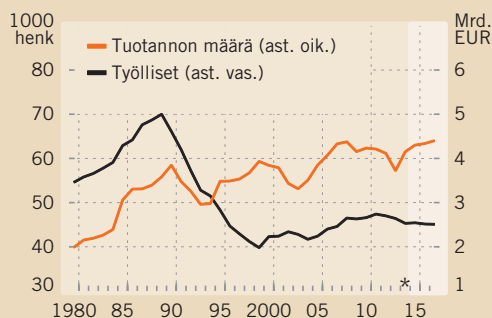
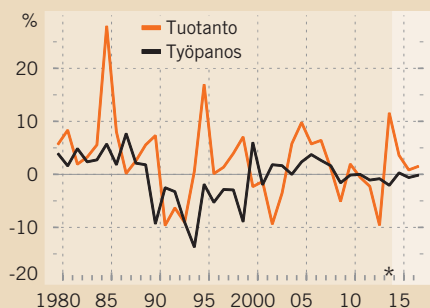
Yhdysvaltain keskuspankki nosti ohjauskorkoaan joulukuun puolivälissä. Englannin keskuspankki seurannee perässä. Ruotsin koronnostot ovat jonkin verran epävarmempia nopeasta talouskasvusta ja asuntomarkkinoiden ylikuumenemisesta huolimatta.

EKP ELVYTTÄÄ EDELLEEN

Euroalueen rahapoliittinen elvytys jatkuu edelleen voimakkaana, ehkä jopa kiihtyen nykyisestään. EKP:n odotetaan nostavan korkoa aikaisintaan vuonna 2017. Lavean rahanmäärän (M3) kasvuvauhti on nopeutunut. Syyskuussa se kasvoi 4.9 prosenttia vuodentakaisesta, mikä on hieman euroajan keskiarvon alapuolella.

Lokakuussa euroalueen yhdenmukaistettu kulutajahintainflaatio oli 0.1 prosenttia vuositasolla.

Tuotanto ja työllisyys



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/aj03

Investoinnit ja kannattavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/aj04

Kun tilastoista poistetaan voimakkaasti alentunut energian hinta, inflaatio oli 1.2 prosenttia, missä oli nousua 0.4 prosenttiyksikköä heinäkuusta. Kun energian hinnan alenemisen vaikutus menee pitkälti ohi ensi vuonna, myös kuluttajainta inflaatio nousee yli 1 prosentin. EKP:llä ei tässä suhteessa ole vielä paineita nostaa korkoja. Toisaalta deflaatiovaaraa on julkisuudessa liioiteltu.

Kreikan tilanne ja tiettyjen maiden pankkijärjestelmäheikkoudet voivat aiheuttaa Euroopan rahoitusmarkkinoilla häiriöitä. Kiinan kehitys voi vaikuttaa rahoitusmarkkinoihin yleismaailmallisemmin. Muuten euroalueen talouskasvun odotetaan edelleen vahvistuvan.

ODOTUKSET KOHTALAISET

EK:n marraskuussa julkaistun barometrin mukaan rahoitus- ja vakuutusalan odotukset ovat kohtalaiset, aavistuksen alle keskimääräisen. Myynnin kasvun odotetaan jatkuvan.

ETLAn syksyn ennusteessa on arvioitu toimialan arvonlisäyksen kasvavan kuluvana vuonna vajaat 4 prosenttia viime vuodesta. Ensi vuonna kasvu hidastuu noin yhteen prosenttiin.



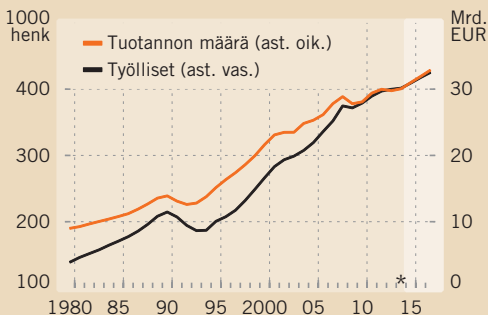
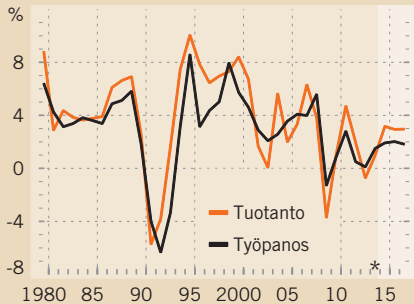
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

Liike-elämää palveleva toimiala on hyvin heterogeeninen ryhmä. Tässä katsauksessa näihin palveluihin luetaan informaatio- ja viestintäpalvelut (toimialakoodi J), kiinteistöala (L) pl. asuntojen omistus, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat arvonlisäyksellä mitattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (16.7 % kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (11.3 %) ja muu kiinteistötoiminta (11.1 %), televiestintä (9.6 %), tekniset palvelut (9.5 %) sekä liikkeenjohdon palvelut (9.3 %).

INFORMAATIO- JA VIESTINTÄALALLA VAHVAA KASVUA

Jo pitkään keskimääräistä nopeammin kasvaneen informaatio- ja viestintätoimialan arvonlisäys kasvoi ennakkotietojen mukaan kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 6.5 prosenttia vuodentakaisesta (kausitasoitettuna kuitenkin keskimäärin vain 0.3 prosenttia edellisestä neljänneksestä). Kiinteistöala kasvoi vastaavasti 1.9 prosenttia (0.7 %) ja tieteellinen ja tekninen toiminta sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (toimialat M ja N) yhteenlaskettuina 2.2 prosenttia (0.9 %).

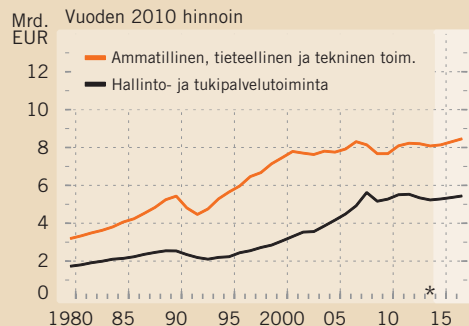
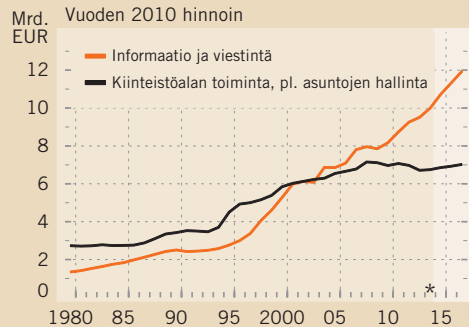
Tuotanto ja työllisyys



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ak03

Tuotanto



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ak06

Käypähintainen liikevaihto on kasvanut nopeasti ohjelmistoalalla, mutta kuluvan vuoden aikana tahti on hidastunut. Tietopalvelutoiminnassa nopea kasvu on puolestaan edelleen jatkunut. Sen sijaan kustannustoiminnan liikevaihdon alamäki on jatkunut.

TYÖLLISYYS ON KASVANUT...

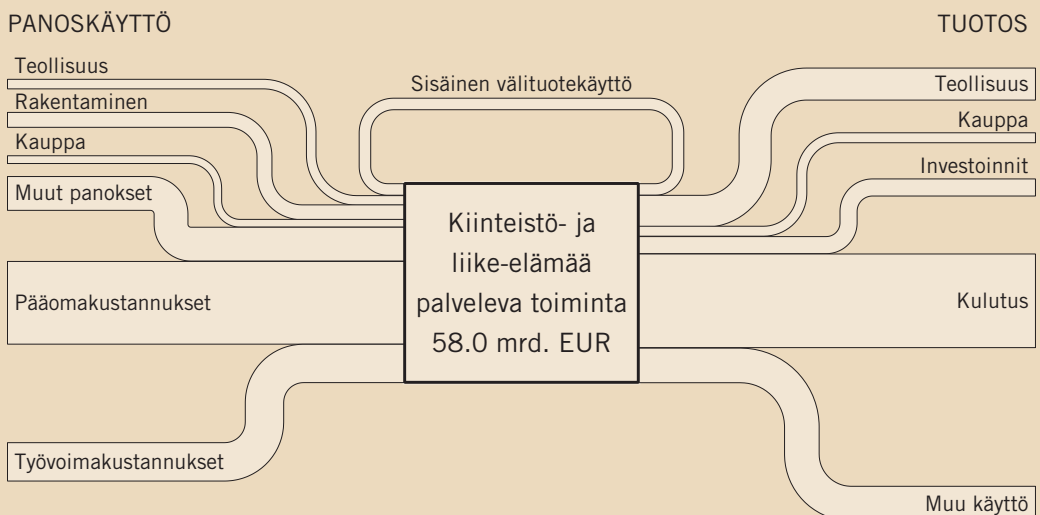
Työllisten määrä oli informaatio- ja viestintäalalla tammi-lokakuussa 5.7 prosenttia korkeampi kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa kasvua oli 2.0 prosenttia ja hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa 8.4 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014*	2015 [€]	2016 [€]	2017 [€]	2010–14	2015–19 [€]
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2.0	-0.7	1.0	3.2	2.9	3.0	1.6	2.9
- Työpanos	0.5	0.1	1.5	1.9	2.0	1.8	1.2	1.8
- Työn tuottavuus	1.5	-0.8	-0.5	1.2	0.9	1.1	0.4	1.1
- Pääomavaltaituminen	0.6	0.6	-0.2	0.6	0.6	0.7	0.3	0.7
- Kokonaistuottavuus	0.9	-1.4	-0.4	0.6	0.3	0.4	0.2	0.3

Lähde: Tilastokeskus.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2014



Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S15.2/a13n

Ammatillisen ym. toiminnan osuus kokonaistyöllisyydestä on jo pitkään ollut kasvussa. Lyhyemmällä aikavälillä myös hallinto- ja tukipalvelutoiminnan osuus on kasvanut.

... SAMOIN PALKKASUMMA

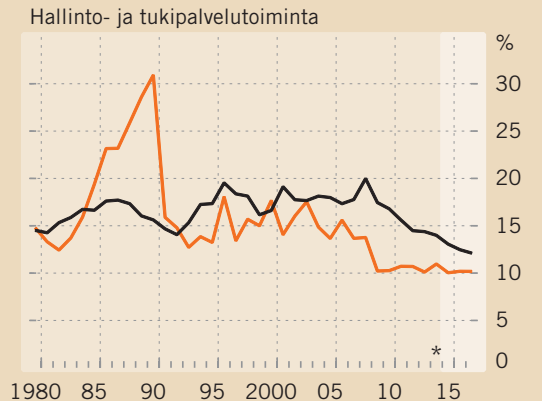
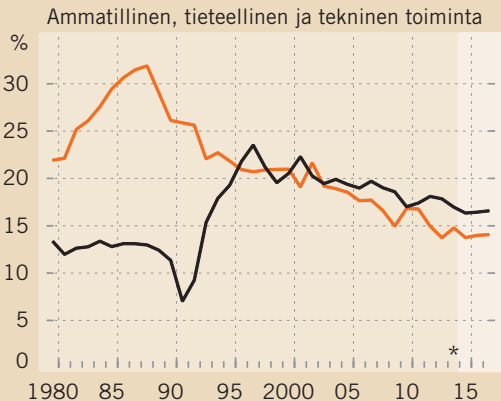
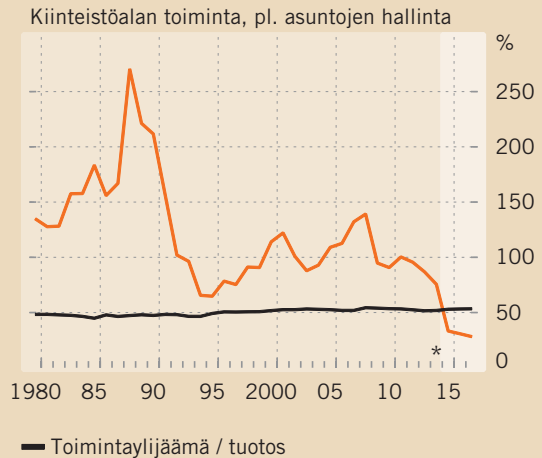
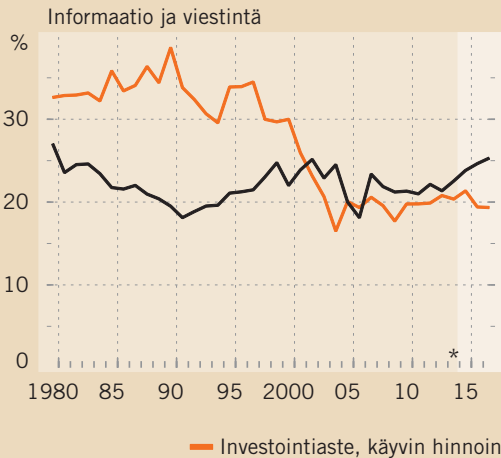
Nimellinen palkkasummaindeksi nousi tammi-syyskuussa informaatio- ja viestintäalalla 2.7 prosenttia. Alatoimialoista nopeinta kasvua oli ohjelmistoissa, konsultoinnissa ja siihen liittyvässä toiminnassa, 4.8 prosenttia. Palkkasumma kasvoi kiinteistöalalla 5.3 prosenttia, ammatillisessa,

tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa 3.5 prosenttia sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa 4.1 prosenttia. Nämä eivät aivan vastaa työllisyyden kasvulukuja.

ODOTUKSET VAROVAISEN MYÖNTEISET

Tieto- ja viestintäpalveluyritysten odotukset ovat EK:n marraskuussa julkaistun barometrin mukaan varovaisen positiiviset. Nykytilanne on kuitenkin historiallista keskiarvoa heikompi. Kasvua rajoittaa riittämätön kysyntä sekä vähäisemmässä määrin ammattityövoiman puute.

Investoinnit ja kannattavuus



Kiinteistöpalveluyritysten suhdannetilanne on hitaasti parantunut heikolta tasolta, ja odotukset ovat myönteiset. Ammattityövoiman saatavuuden puute on suurin kasvun rajoite.

KESKIMÄÄRÄISTÄ NOPEAMPAA KASVUA

ETLAn syyskuussa julkaistun ennusteen mukaan informaatio- ja viestintäpalvelujen arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna 7.3 % ja ensi vuonna noin 5.5 prosenttia. Vastaavat luvut tässä tarkastellulla kiinteistöalalla ovat 1.6 ja 1.1 prosenttia,

ammattillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa 0.7 ja 2.0 prosenttia sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa 1.0 ja 1.4 prosenttia.

Hidas kokonaistuotannon kasvu painaa myös monien liike-elämää palvelevien toimialojen ja yritysten kehitystä. Toisaalta kaikkien näiden toimialojen kasvu on pitkällä aikavälillä ollut BKT:n kasvua nopeampaa. Ennusteessa näin on arvioitu edelleen olevan lähitulevaisuudessa.

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos



Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S15.2/ak02

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit



— DJ Stoxx Europe 600 Support Services (EUR)

Lähde: Bloomberg.

ETLA S15.2/ak05